

Y.ılmaz
tarafından
TÜSTAV'a
bağışlanmıştır

BAĞIMSIZLIK
DEMOKRASI
SOSYALİZM
İÇİN

YÜRÜYÜŞ

HAFTALIK SİYASİ HABER VE YORUM DERGİSİ - SAYI : 37 - 23 ARALIK 1975 5 TL.

**SIKİYÖNETİM KONUSUNUN
ARDINDAKİ HESAPLAR**

TÜSTAV

GERİCİLİK SAHAROV'A NEDEN SAHİP ÇIKIYOR ?

"BATI'DA DEĞİŞİK MOTİFLERDE BİLE OLSA, ŞU VEYA BU ŞEKİLDE DAİMA BARIŞA VE YUMUŞAMAYA KARŞI ÇIKANLARIN BÜYÜK BİR AÇGÖZLÜLÜKLE SAHAROV'A SARILMALARI HIÇ TE ŞAŞIRTICI DEĞİLDİR"

"BATILI" BİR GÖZLEMCİ

A. VIKTOROV

Batılı radyo ve gazeteler Nobel ödülü sahibi Saharov'un çevresinde yeniden gürültü koparıyorlar.

Saharov bu ödülü ne için aldı. Kuşkusuz bilimsel araştırmaları nedeniyle değil; uzun yıllar süren anti-sovyet propagandası, yani Nobel "hakemlerince" hümratsızca adlandırıldığı şekilde "barış mücadelesi" sayesinde aldı.

"Olayın" inanılmaz yönü, Nobel'in, varislerine, halkların kardeşliği, sürekli orduların ortadan kaldırılması ya da kısıtlanması ve barış kongrelerinin toplanması ve propagandası amacıyla herkesten daha fazla veya herkesten daha iyi faaliyet gösterecek olan bir "insanlık velinimetinin" kendi adına verilecek barış ödülüyle kutlanmasını vasiyet etmiş olması. Ne var ki 1975 modeli "insanlık velinimetinin" portresi, dinamitin mucidi Nobel'i son günlerinde ziyaret eden meleğin çehresine hiç bir şekilde uymuyor.

NOBEL DİNAMİTLENİYOR

Çünkü, ödül öncelikle barışa ve halkların dostluğuna kin beslenmesiyle belirginlik kazanan bir insana verilmiştir. Saharov, belki "herkesten daha fazla" ve "herkesten daha iyi" değildir, ama her şeye rağmen son derece kısıtlı politik dünya görüşüyle halklar ve devletler arasında düşmanlığın ve güvensizliğin kökürklenmesi için yapabildiği her şeyi yapmayı denemiştir.

O, şimdi yaşadığı ve Sovyet insanların bu akademik üyesinin barış ve yumuşama aleyhindeki eylemlerini defalarca ve kesinlikle kınadıklarını belirtsek bile onun toplum aleyhtar tutumunu hoşgörüle görmemekten gelen topluma da kin beslemektedir.

EMPERYALİZME KUYRUK SALLIYOR

Ödül sahibi, sadece uluslararası gerginliğin yumuşamasına karşı değildir. Saharov'un barışa ve ilerlemeye karşı olan tutumu, onun Amerikan askeri kılığını, Güney Vietnam ve Kamboçya'da "yeterince kararlı ve mantıklı olmamakla" "suçlamasında" ortaya çıkmıştı; nihayet barışı elde eden yurtseverlerin zaferini trajedi olarak adlandırmıştı.

Bütün insanlık Arap halklarına karşı yapılan İsrail saldırısını kınadığında, Saharov bu saldırının "haklı çıkacağını" açıklamıştı.

"Barış ödülünü" kazanan bu adam şimdi tek başına değil, emperyalist gericiliğin en karanlık güçleriyle sıkı işbirliği yaparak çalışıyor.

FAŞİZME METHİYE

Antisovyetizmin Olimp dağına tırmanmak, son derece pis bir iştir. Burada artık ne ahlâk, ne de onur kalır. Bu dağın kaygan yamaçlarında tırmanmaya çalışan "hümanist" Saharov, kimi bulduysa ona tutundu. "Düşünce özgürlüğü savaşçısı", kanlı Pinochet kiliğinin Şili'de "yeniden doğuş ve güçlenme devrini" açtığını ve Nürnberg Mahkemesi tarafından ömür boyu hapse mahkum edilen Nazi suçlusu "bahtsız Hess'in" kaderinin, kendisini, Saharov'u "sarstığını" açıklayan bir faşizm âşığı oldu. Görülüyor ki o, gelecekteki askeri suçlarla her zaman, hak ettiği cezadan kurtulmak için deri değiştiren herhangi bir Saharov'un bulunabileceği inancını vermek istiyor.

HÜMANİZM ADINA

Batılı yorumcular, ağız birliği ederek Saharov'un

Parayı veren düdüğü çalarmış...

"hümanizminden" söz ediyorlar ve o, kendisi bu sözcüğü, bir tür sihir ve "insan kaybeden sihirli şapka" olarak kullanıyor. Saf insanlar arasında "hümanist" olarak tanınmak ve kendi gerçeğini ve hırçın bir Sovyet aleyhtarının gerçek çehresini gizlemek istiyor.

Böylece Saharov, "hümanizm" yanlısıdır, fakat ülkesinin uğrunda kapitalist dünya önünde diz çökmediği yumuşamaya karşıdır.

O, "hümanist"tir, fakat, batıda baskıdan, işsizlikten ve enflasyondan sıkıntı çeken insan kitlelerini, çağdaş kapitalizmin bütün felâketlerinin "tek nedeni" olarak gösterdiği Sovyetler Birliği'ne karşı kışkırtmaktadır.

O, "hümanist"tir ve bu nedenle Hitler celiâdının affedilmesini önermektedir.

Kendi ülkesinden ve kendi halkından başka herkeşe karşı iyi ve lütuflüdür.

KİMLER SAHİP ÇIKIYOR?

Tanınmış politik gözlemci Sebastian Hafner'in Batı Alman "Stern" dergisinde yazdığı gibi, "Batı'da değişik motiflerde bile olsa, şu ya da bu şekilde daima barış ve gerginlik yumuşamasına karşı çıkanların büyük bir açgözlükle Saharov'un propagandasına sarılmaları" onu hiç de şaşırtmamıştır. Sadece şaşırılmakla kalmayıp, her cinsten sağcı politika oyuncularının onu ödül alması nedeniyle birbirleriyle yarışmasına kutladıkları şu günlerde kendinden geçtiğini de ekleyelim.

Tartışmasız bir husus Saharov'a Nobel Ödülü'nü veren emperyalist gericilik, antisovyetizmi körüklemek ve uluslararası barışın güçlenmesi sürecini sabote etme arzularını ifade eden politik bir jest yaptı. Pek çok ülkelerin ilercisi basını, bu sahte hareketi özellikle bu şekilde değerlendiriyor.

YORUMS HAFTALIK SİYASİ HABER VE YORUM DERGİSİ

SAHİBİ:
Nihat SARGIN

SORUMLU YÖNETMEN:
Taner TUNCEL

TEKNİK SEKRETER:
Uğur OKMAN

KAPAK DUZENİ: İbrahim NIYAZIOĞLU

ADRES:
Konur Sokak 15/8
Kızılay - Ankara
Tel: 17 45 81

ABONE KOŞULLARI:
Yıllık: 200 TL
6 aylık: 100 TL

İLAN KOŞULLARI
Arka Kapak Renkli : 7.500 TL
Arka Kapak Siyah Beyaz : 5.000 TL
İç sayfalarda sütun santiml : 20 TL
İç sayfalardaki yayın ilanları % 50 indirimlidir.

Baskı: Daily News Web-Ofset Tesileri
Dağıtım: GAMEDA
Kaynak gösterilmeden alıntı yapılamaz.
Gönderilen yazı ve fotoğraflar iade edilmez.

SIKIYÖNETİM KONUSUNUN ARDINDAKİ HESAPLAR

BEHİCE BORAN

Bugün için faşizmin trmanışı bir çizgide duraklamış, yeni bir aşamaya ulaşması geri itilmiş görünüyor. Sıkıyönetim kararının alınmamasının anlamı budur.

Bu demektir ki, MC iktidarı bugüne kadar olduğu gibi, bundan sonra da "genel seçimli, çok partili parlamenter rejim" görünümü altında demokratik özgürlükleri hepten yoketme noktasına doğru kısıtlayarak, baskıları ağırlaştırarak hükümet etmeyi sürdürecektir. Şiddet eylemleri ne olacak? Öğrenciler üzerinde şiddet uygulamaları, silahlı saldırılar bir süre yatışabilir, tüm ortadan kalkmasa da. Bu süre, "sıkıyönetimsiz, askersiz olmuyor" noktasına yeniden gelinece, yeni bir çıkış yapma zorunluğu duyuluncaya kadardır. Meğer ki, burada ele almayacağımız bir takım nedenlerle erken seçime gidilsin. Ama böyle bir çıkışa yeniden gelinecek midir, daha doğrusu bu noktaya getirilmesine çalışılacak mıdır?

Bu soru geçerli bir sorudur; çünkü bir çok kez söylenip yazıldığı üzere, 12 Mart öncesine benzer bir kargaşa ve silahlı çatışma ortamının kasitle yaratılmak istendiği açıktır. Sıkıyönetimi ilân edilip edilmeyeceği noktasına olayların seyri içinde kendiliğinden gelinmedi, işler o noktaya getirildi. Ama sıkıyönetime gidilmedi. Demirel ve MC iktidarı bu konuda yenilgiye mi uğradı? Hesapları yanlış mı çıktı? Bizim bu sorulara cevabımız yalın bir "evet" değil.

Sıkıyönetimden, hattâ 12 Mart döneminin yeniden yaratılmasından yana olanlar var. MHP ve CGP Genel Başkanları ve Partileri böyle. Bu partilerin seçim şansı yok, ama askeri yönetimlerde iktidara daha büyük ölçüde katılmaları, daha etkin olmaları mümkün. Onun için bu konuda tavırları açık ve kesin. Ne var ki sıkıyönetimin ilân edilip edilmemesi konusunda bunlar belirleyici unsurlar değil. MSP de değil. MC içinde belirleyici unsur AP.

AP sıkıyönetimi ciddi olarak istiyor muydu? En azından, şüpheli. Başka şartlar olmasa, Demirel hepten sıkıyönetimden yana olurdu. Bu yönetimin kendisiyle iyi anlaşır pürüzsüz işleyeceğinden emindir. Ama başka şartlar var. Birincisi, hükümetin sıkıyönetim kararı aldırtırken, MSP mızıkçılık edebilir. MSP demokrasi, özgürlük âşığı olduğu için sıkıyönetime karşı çıkmıyor. Onunki de bir ölüm dirim hesabı. Askerlerin etkin olduğu bir sıkıyönetim döneminde MSP nin kapatılması olasılığının artacağını hesaplıyor.

İkincisi, hükümetin karar almasıyla sıkıyönetim gerçekleşmiyor. Kararı TBMM'nin onaylaması gerekiyor. CHP, DP ve daha bir kısım milletvekilleri ve senatörler olumsuz oy kullanırlarsa karar Meclis'ten geçer mi? Geçse bile, çok az bir oy farkı ile kabul edilen sıkıyönetim, seçimlerde oy hesabı bakımından kimi kazandırır, kimi kayba uğrattır? Bir de AP'nin kendi iç durumu var. Daha önceki bir sıkıyönetim oylamasında AP'nin de bazı milletvekillerinin karşı çıktıkları söylenmişti. Durum böyle olunca, Demirel'in gerçekten sıkıyönetim kararı alınmasından yana olması çok şüpheli görünüyor. Öyleyse, neden bir sıkıyönetime gidilme havasının yaratılmasına çalıştı veya müsaade etti?

Bir aydan biraz fazla bir süre önce yaptığım ve geniş bir özeti Yürüyüş'ün 32. sayısında yayınlanan bir konuşmamda Demirel'in bir askeri müdahale "ihtimalini zihinlerde yaratarak hem inatçı koalisyon ortağını, hem CHP'yi istediği hizaya getirmek ve bu ihtimali bir tehdit olarak tüm sola karşı kullanmak" görüş ve çabasında olduğunu belirtmiştim. "Sıkıyönetim geliyor" havasını yaratmak bu taktiğin tam içine oturuyor. Ve doğrusu uygulanan taktik başarılı da oldu. CHP'yi bir telâş aldı, bir ölçüde DISK'i de. Her ikisi de TÖB- DER'in kararlaştırdığı yüzde yüz yasal mitingleri desteklemekten sakındılar ve CHP, üyelerine yasal eylemlere dahi katılmama emri verdi. Hükümet, yargı organlarına ait bir yetkiyi çiğneyerek TÖB- DER'i kapatmakla açıkça tehdit etti. Bu, iktidarın anti- demokratik uygulamalarına yeni bir "emsal" teşkil edecek yeni bir trmanış oldu. Ve TÖB- DER mitingleri yapılmadı.

Kaygılandırma ve baskı yaratma taktiği MSP'yi de etkiledi. ABD ile ikili görüşmeler ve Kıbrıs konusunda sert ve tavizsiz görünümü tutumunu artık dile getirmiyor, susuyor. Meclis başkanının muhalefetten seçilmesi konusunda da böyle bir halin "koalisyonu zedeleyeceğini" belirtmekle yetiniyor. "Zedelemek" anlamı bulanıkça bir kelime, her halde koalisyondan çekilmeyi zorunlu olarak içermiyor. Demirel, kendisinin yokluğunda apartopar yapılan MSP yanlısı tayinlere ses çıkarmama gibi çok önemli olmayan tavizler vererek, "MSP pekalâ idare edilir gider" diye düşünür olmalı.

Hasılı Demirel, "sıkıyönetim olursa da kârlı çıkarım, olmazsa da kârlı"

hesabı üzerinde oynamış görünüyor.

Sıkıyönetim ve askeri müdahale konusunda asıl belirleyici unsurlar olarak daha etkin güçlerin durumuna bakmak gerekir. Söylentilere göre brifingte ordu kademelerinin bazı kesimleri sıkıyönetime karşı çıkmışlar. Ama esas, ordunun genel durumudur; durumu şu veya bu kişiler dile getirebilir, o önemli değil.

27 Mayıs ve 12 Mart deneyleri silâh gücüyle iktidarı almanın göreceli kolay olsa bile, iktidarda kalmanın ve işleri yürütmenin aynı ölçüde kolay olmadığını gösterdi. Bu iki deneyin ordu çevrelerinde iz bırakmış olması gerekir. Başkaları adına kestaneleri ateşten çekmenin orduya yarar getirmeyeceği düşüncesi yeraltı olabilir, hiç değilse, bazı kesimlerinde. İkinci bir nokta 12 Mart'tan sonra "radikal" unsurlar ne kadar "temizlenmiş" olsa da, hepten "kökü kazınmış" olamaz. Bu radikalleşmeyi toplum şartları doğuruyor; şartlar hem de gelişerek devam ettikçe radikalleşmenin de önü alınmaz. Üçüncüsü, CHP'nin ordu kademelerinde hayli taraftar kazanmış olmasıdır.

Orduda Türkçe çizgisinde veya dışında, sağcı unsurlar da herhalde vardır, ama orduda güç dengesi, hiç değilse şimdilik, bunlardan yana değildir. Şu da unutulmamalı ki, emir ve kumanda zinciri içinde ordu kadrolarının bütünlüğünü korumak üst kademelerin başta gelen kaygısıdır. Sıkıyönetim sorunu bu açıdan da değerlendirilmiş, ilân edilmemesi gerektiği sonucuna varılmış olabilir.

İktidarın siyasetini asıl belirleyen unsur, egemen sınıfın tutumudur. Egemen sınıf burjuvazinin sıkıyönetim ve askeri müdahale konusundaki tutumu oturmuş ve kesin değildir. Hedefte birleşiyorlar: İşçi sınıfının, emekçi kitlelerin ve diğer demokratik güçlerin ekonomik, sosyal ve politik taleplerini bastırma ve etkisizleştirmek hedefinde. Ama bu hedefe erişmeyi sağlayacak yöntem hangisi olduğu konusunda ayrılık ve uyumsuzluk var. Bir kesim, "kuvvetli idare" yanlısı. Bunlar sıkıyönetime de, askeri müdahale ve yönetime de yatkın. Bunların partisi AP. Diğer bir kesim ise demokratik gelişmenin kaba kuvvetle önlenmeyeceği, ancak kanalize edilip güdülebileceği görüşündedir. Kanalize etme ve gütmeye işini de CHP'den bekliyorlar. Emekçilerin tuttuğu CHP işçilere ve küçük üreticilere daha kolay söz geçirebilir, onları "zaptı- raptı" altına alabilir diye düşünüyorlar. Büyük sermayenin bir büyük gazetesi son günlerde yayınladığı bir yazıda burjuvazideki bu ikiliği öyle açıkça, o kadar "güzel" dile getiriyor ki, yazının önemli bölümünü buraya aktarmada yarar var:

"Türkiye'de iş dünyası ekonomik kalkınma konusunda karar noktasına gelmiştir" diyor gazete ve devam ediyor:

"1 - Bir grup Türkiye kalkınması için gerekli operasyonu yapar, ücretler dondurulur, tarım taban fiyatları dış piyasa rekabetiyle ayakta duracak seviyede tutulur ve sanayi finansman kaynağı bu şekilde temin edilmiş olur" diyor.

2 - Diğer bir grup baskı yerine iş barışıyla finans kaynağını temin etmek istiyor. Hükümet, işverenler ve işçi temsilcileri yuvarlak masaya oturur ve kalkınma yöntemini ve sanayi finansmanını belirler. Toplu sözleşmelerle ücretler artar, ama enflasyon hızı daima bir birikim sağlayacak orandadır. Tarım gelirleri ilk veya ikinci elde muhakkak sanayi yatırımına dönüşür. Bu nedenle demokratik görünüş ve psikolojik faktör kalkınma yönteminin içinde bütünleşmiştir."

Sonra gazete, yurt dışındaki işçilerimizin yabancı bankalardaki 72 milyara ulaşan paralarından söz ederek bunu bir "umut kapsı" diye niteliyor ve ekliyor: "Ecevit'in İskandinav ülkelerinde 'Avrupa'daki işçiler Türkiye'ye dönüşlerinde büyük görev yapacaklardır" sözü boşuna söylenmemiştir. "Belki en ilginç ve önemlisi de bundan çıkardığı sonuçtur: "Türkiye iki yoldan birini tercihte işçi dövümleri ve yatırım potansiyelinin siyasi ve ekonomik baskısını da hesaplmalıdır."

Sıkıyönetime gidilmemesinin temel nedenleri bunlardır. Bu tahlil doğrusu bundan sonra da sıkıyönetime, hele askeri darbe ve yönetime gidilmesi ihtimali, gidilmesi ihtimalinden kuvvetlidir. AP oyunu kaybetmekte, CHP kazanmaktadır. Büyük burjuvazinin benimsediği parti olma "imtiyazı" AP'den CHP'ye geçmektedir. Bu durumda, işçi sınıfı ve onun sendikal ve politik hareketi için bilincini ve uyanıklığını daha da geliştirmek, örgütlerini ve mücadelesini daha da güçlendirmek daha acil bir görev olmaktadır.

DEMOKRATİK MEVZİLERİN BOMBALANMASI İÇİN CEPHE YASALARI HAZIRLANIYOR

Geçtiğimiz haftanın Çarşamba günü yüksek tirajlı gazetelerden birinde ilk sayfada bir cinayet haberi yer aldı. Gazetenin aşklı - meşk'li cinayet haberlerine olan merakını bilenler olayın üzerinde fazlaca durmadılar ve okuyup geçtiler...

Doğrusu, gazetenin olayı ele alış biçimi ve polis ifadelerine başvuru şekli de şradan bir cinayetin izlerini yansıttıyordu.

Olay, gazetenin verdiği görüntüler

Olay, gazetenin verdiği görüntülerle şöyleydi: "Meçhul kişi veya kişiler Milli Sporcu Eski Jimnastik Federasyonu Başkanı ve Beden Terbiyesi müşaviri Özkan Gülipek'i feci şekilde öldürdükten sonra, cesedi banyo küvetine atmışlardı..."

Yapılan araştırmalara göre, Gülipek bir hafta önce öldürülmüştü.

Özkan Gülipek, olayın açığa çıkışından bir hafta önce görevli olarak Bursa'ya ve Eskişehir'e getmiş, resmi temaslarda bulunduktan sonra Ankara'ya dönmüş ve Turgut Reis Caddesindeki evine girdiği görülmüştü.

İşte bundan sonra olanlar olmuş, Gülipek'in evine daha önce girdikleri sanılan meçhul kişiler, divanda üzerine saldıarak öldürmüşler, cesedini de çarşafa koyarak banyo küvetine atmışlardı...

Polis, evde yaptığı tesbitten sonra, kısa bir soruşturma yapmış ve cinayeti Jimnastik Milli takımı antrenörü Erdoğan Güven'in işlemleri olabileceği kanaatine varmıştı...

KLASİK SON MU?

Cinayet Masası dedektiflerine göre, eşinden ayrı yaşayan Gülipek, sekreterinin kocası tarafından, kıskançlık nedeniyle öldürülmüş olabilir. Jimnastik milli takımının antrenörü Erdoğan Güven'in işi maktülün sekreteriyedi ve işin içinde bir aşk - meşk olabilir. Nitekim polis, cinayet suçuyla tutuklanan Güven'in "En çok 24 saat içinde suçunu itiraf edeceğini" de açıkladı...

Ancak olayın üzerinden çok 24 saatler geçmesine rağmen, katil suçuyla tutuklanan Erdoğan Güven, kendisine yakıştırılan suç kabul etmedi ve olay haftanın sonralarına doğru sessizce dibine indi...

"DAVA" ALACAK MI?

Bir anlamda ayağına taş bağlanarak eşsizlik suların koynuna atılan olay, sağıldığı ve gösterilmeye çalışıldığı gibi basit bir cinayet olayı mıydı?..

Bir zamanlar sadık bir MHP militanı olarak bilinen ve yakın bir süre önce "Ben bu işte yokum artık" diyen maktülün, "Davadan dönme" si müeyyidesini mi bulmuştu acaba?..

Politik eğilimleri kamuoyunca bilinmeyen Özkan Gülipek'in yakınları, olaydan sonra dehşete kapılmışlardı. Gülipek'in eski "Dava arkadaşları" tarafından öldürülmüş olabileceği ihtimali kuvvet kazanıyordu.

Son olarak Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğünde müşavirlik görevinde bulunan eski Jimnastik Federasyonu Başkanının pek yakın bir geçmişte, MHP Genel Başkanı ve Başbakan Yardımcısı Devlet Bakanı Alpaslan Türkeş ile iki kez görüştüğünü ve tekrar "Dávaya kazanılmağa" çalışıldığını hatırlayanlar olayın üzerindeki esrar perdesini yırtıyorlar fakat "Hep bunlar aramızda" diye ekliyorlardı...

O günlerde "Başbuğ" un şeker bayramı münasebetiyle Kırkkale'deki teşkilata gönderdiği mesajda yayınlanmıştı. "Başbuğ" sözü edilen bayram mesajında, "Davadan dönenlerin vurulması gerektiğini" de veciz biçimde hatırlatmıştı.

4 NUMARALI KOLTUK!...

Ucu Başbakanlığa dayanan olayın önümüzdeki günlerde ne sahalara gireceği merak konusu da değildir. Dokuz aya yakındır iş başında bulunan ve resmi demecilerde adına "Cumhuriyet hükümeti" denen Cephe takımının yönetiminde bu, Türkiye'de işlenen ne ilk ne de son cinayettir. Büyük bir olasılıkla suçular bulunamayacak ve dosya toza terkedilecektir...

Olayı izleyen günlerde, cephe takımının dört numaralı bir gazeteciye özel demec veriyor, "Millet ve memleket meseleleri" (!) hakkında açıklamalarda bulunuyordu.

Tabii cephe'nin cinai işler imasası şefine ülkenin ekonomik durumunu sormuyordu gazeteci, "Silah ve Komando" işlerini soruyor adı, (Kırk kere söylene kırkbirincide olur hesabı) Başbuğ'a çıkmış zat da cevap veriyordu:

" - Gençlerin elinde silah olabilir. Biz silah sevgisine sahip bir milletiz. Hangimizde silah yok ki? "

Bu cevapları, Tophanede gece aramasında yakayı ele vermiş milli heyevanları (!) galeyana gelmiş lumpen vermiyordu!.. Cevabın sahibi, "Cumhuriyet hükümeti" nin Başbakan Yardımcısı Alpaslan Türkeş'ti..

Geçtiğimiz hafta yapılan bir bakanlar kurulu toplantısında görüşülen "kavga nasıl önlenir" başlıklı raporun sahibi Komandobası devam ediyordu : "Ülkücüler baba yadigarı silahlar kullanıyorlar ama ya solcu anarşistler?..."

Sonra "Ülkücü'de çıksa çıksa tabanca çıkıyordu, ama ya "Solcu militanların üzerinden çıkarılır?..."

Türkiye'de topu topu bin kalem oldukları bilinen ve Ecevit'in deyimiyile "Sokak eşkiyası" nın Başbuğ'u sözlerinin sonunda da dağları inletiyordu: "MSP'li gençlerin sayısını 300 bin olarak tahmin ediyor" du!..

ELDİVEN ÇIKARILINCA...

Komandobası, gazeteciye bu konuşmayı yaptığı günün ertesinde eldivenlerini çıkarıyor, 10 saat süren Milli Güvenlik Kurulu toplantısına katılıyor ve toplantıda "Anarşiye karşı tedbirler" görüşülüyordu.

Önceki haftalarda kaynatılan terör ve cinayet kazanında "Sıkıyönetimli Mutlu Son" pişirilemeyince, "Yıldırım-ların yaratılması" için yeni organizasyonlara girişilmişti...

Bu arada Üniversite çevrelerinde teröre ara verilmiş, ama ufak tefek "Dava alacakları"nın tahsili de ihmal edilmişti. Bayram tebrikinin gereği yerine getirilmiş, "Davadan dönen biri" Baba Yâdigari silahlarla iptal edilmişti...

Sıkıyönetim sokağının çıkmazı üzerine "Kurban Bayramı"nda bir durum muhakemesi yapan Cephe takımı hemen bayram sonrası tırnanışa geçmişti...

Hazır, kamuoyunun gözü ve ilgisini Meclislerdeki Başkanlık seçimlerine çekilmişken arada "Tedbir yasaları" oluşturulmuştu...

Ne gibi tedbirler hazırlandığı yolundaki bir soruya Cephe başı kılıcı oynatmadan "Açıklanınca görürsünüz" di-yordu...

Başkanlık seçimleri turlarıyla, parlamentoyu iki aya yakın süredir çalış-maz durumda bırakanın altındaki hesap ayan beyan ortaya çıkıyordu.

CEPHESEL KURGU...

Cephe başı, turla yoluyla CHP'yi döneğe hale getirmeyi başarırken, iki numaralı muhalefet partisi DP'yi de avlı-yordu. Cephe'yi "Sola etkili ve şiddetli tedbirler almamakla" suçlayan DP'nin elindeki silahlar da alınmalı ve siyaset pazarında işsiz bırakılmalıydı.

Son çözüme Meclis Başkanlığı CHP'ye de bırakılsa amaçlanan hedefle-

re ulaşılmış olacaktı. Bu arada geçen yasa döneminin sonunda meclisten geçen ve senato gündeminde bekleyen yasa tasarılarının, içtüzük gereğince "otomatikman" yasalması da mümkün olabilirdi... CHP'nin bir ölçüde denetim gücüne sahip olduğu senato engeli de böylece aşılış oluyordu...

GEÇ OLDU, GÜÇ OLMADI; ŞABAN OLDU...

Meclis genel kurullarında topaç çevirmenin sağladığı bir başka avantaj da. TRT Genel Müdürlüğününunununundan çıkarılmasıydı...

Bayramdan önce Cumhurbaşkanı Korutürk'le görüşen Demirel, Cumhurbaşkanının ağzını aramış ve müjdeyi almıştı.

"Acaba" demişti, "TRT Genel Müdürlüğünü vekaleten mi yoksa asaleten mi idare etsek?..."

Korutürk, Demirel'in yüreğini ferahlatmıştı. TRT Genel Müdürlüğüne asaleten atama yapılması konusunda kararname hazırlanırsa seve seve imza edecekti...

Nitekim, konu daha sonra Bakanlar Kuruluna götürülmüş ve TRT Genel Müdürlüğüne kimin atanması gerektiği uzun uzun tartışılmıştı. Sonuçta bir isim üzerinde anlaşma sağlanamayınca konu Çarşamba günü yapılan Milli Güvenlik Kurulu toplantısına getirilmişti.

Milli Güvenlik Kurulu, Ziraat Fakültesi öğretim üyelerinden Tavukçuluk uzmanı Prof. Şaban Karataş'ı münasip görmüştü. Perşembe günü yapılan Bakanlar Kurulunda "Şaban" adı üzerinde tam mutabakat sağlanınca da, kararname hazırlanmış ve Çankaya'daki imza mercilerine sunulmuştu...

ÇİFTEHAVUZ'LARDAN ANKARA'YA

Yoğun bir oldu - bitti trafiğinin sürdürüldüğü geçtiğimiz haftanın ortalarında başkente bir konuk gelmişti. "Vatana ihanet" suçundan yargılanıp, idama mahkum olmuş, bir "Mümtaz misafir" Ankara'nın Gaziosmanpaşa semtinde karargahı kurmuştu. Celal Bayar, Çarşamba günü 10 saat süren Milli Güvenlik Kurulu toplantısında alınan kararları gözden geçirecekti...

Nitekim aynı günün akşamı, Genelkurmay Başkanı tarafından Orduvinde hükümet yetkililerine verilen yemekten önce Cephe başı iki eli kanda, Gaziosmanpaşa'daki eve koşmuş ve kendi yanında bir briefing vermişti. Ondan sonra da, Orduvindeki yemeğe katılmıştı. Bayar - Demirel görüşmeleri ondan sonraki günlerde de devam etti...

Tüm Türkiye'nin ensesinde kılıfına uydurulmuş gerekçeleri boza pişirme eylemleri bütün bir hafta boyunca uzun müzakerelerden geçirildi... Faşizmin bütün koordinatları tesbit edildi. Tabii kamuoyuna yansıyan ambalaj, her zamanki malum etiketi taşıyordu: "İç ve dış güvenlik meseleleri gözden geçirildi"

TİP :

TÜM ÇALIŞANLARA SENDİKALAŞMA HAKKI

Türkiye İşçi, Partisi Genel Başkanı BEHİCE BORAN'ın işçilerin memur sayılması konusunda verdiği demeci yayınlıyoruz:

Memur statüsünde olan çalışanlar, toplu sözleşmeli ve grevli sendikalaşma istemini ısrarla ileri sürer ve bunun mücaadesini verirken, hükümetin işçi-memur ayırımına ilişkin son kararname, çalışan kitlenin gelişmesine, toplumsal gidişe ters düşen, iktidarın çalışanların demokratik haklarını kısıtlama eğilimini açığa vuran bir belgedir. Hükümet memurlara sendikalaşma hakkını tanımak şöyle dursun, gerçekte işçi durumunda olanları dahi memur sayarak yüzbinlerce çalışana ücret ve diğer konularda sahip olabilecekleri haklardan yoksun bırakmak kararındadır. Bu kararname iktidarın anti-demokratik, işçi sınıfına karşı tutumunun bir başka göstergesidir.

Bu karar verilirken, Bakanlar Kuruluna yasa gereği rapor sunan ihtisas komisyonunun raporunda ileri sürülen, "işçi ve memur ayırımını yaratan etkenlerin ortadan kaldırılması" ve tüm çalışanların aynı sosyal haklara, aynı ücret politikasına kavuşturulması önerisi hiç dikkate alınmamış, tam tersi yapılmıştır. İşçi-memur ayırımı yapan Bakanlar Kurulu kararı 1897 sayılı yasanın koyduğu kriterlere dahi uymamaktadır.

Anayasa memurun tanımlanmasını yaptığı halde, iktidara işçi-memur ayırımını tesbit yetkisini veren 12 sayılı Kanun kuvvetindeki Kararname'nin buna ilişkin maddeleri Anayasaya aykırıdır. Sözü geçen Kararname CHP-MSP iktidarı döneminde çıkarıldığına göre, bugünkü durumun husule gelmesinden CHP de sorumludur.

Türkiye İşçi Partisi işçilerin memur sayılmasına karşı olduğu gibi işçi-memur ayırımının ortadan kalkması ve tüm çalışanlara toplu sözleşmeli ve grevli sendikalaşma hakkı tanınmasından yanadır. Demokratik idare, ekonomik-sosyal durumlarını koruyabilmeleri ve iyileştirebilmeleri için tüm çalışanların bu haklara sahip olmalarını gerektirir. Demokrasi iddiaları lafla değil icraatla isbat edilir. Çalıştırdığı insanlara bu hakları tanımayan bir devlet yönetimi demokratik değildir.

İşçi-memur ayırımı konusunda işçilerimizin ve sendikaların gösterdiği hassasiyet ve direniş doğal ve yerindedir. Demokratik hak ve özgürlükler onlara sahip çıkılıp sonuna dek savunularak kağıt üzerinde kalmaktan kurtulur, gerçekleşir."

BİR "KARINCAEZMEZ HAKIKİ SOSYAL DEMOKRAT PARTİ"

Bütün bu yoğun faaliyetler sürdürülürken, Genel Başkanı "Beyaz Zambaklar Ülkesi"nde dolaşan CHP ne yapıyordu?..

Eyüboğlu : Anti demokratik yasaları görece, sonra karar verecek

Meclis koridorlarında Mangal kedisi rahavetiyle dolaşan CHP'liler de az şeyler yapmadılar. 6 adet CHP'li parlamenter, Meclis Başkanı seçilinceye kadar Genel Kurulda oturma grevine başladılar.

"Utançlarından ailelerini yüzlerine bakamayacak hale gelen altı CHP'li, milletini ısraf edilen parasının hesabını kime vereceklerini bilemeyerek" ve akşamdan sabaha kadar bir yemek yemekten de vazgeçerek oturma grevini başlattılar.

Genel Başkanlarının "Beyaz Zambaklar Ülkesi"ndeki gezisini üç gün daha uzattığını öğrenen CHP Merkez Yönetim Kurulu'nda aynı gün toplanarak önemli kararlar aldı !..

"GÖRMEKSE MURADIN?.."

Toplantıdan sonra bir açıklama yapan CHP Genel Sekreteri Orhan Eyüboğlu, "CHP'nin, ister sağdan, ister soldan gelsin, her zaman her çeşit anarşik olaylara karşı çıktığını" belirtiyor ülkeye "Kanun Hâkimiyeti" istiyordu.

Eyüboğlu, cephenin "Anarşik olaylara" karşı hazırlık yaptığı tedbir yasaları konusunda da, "Bunları görmeden bir beyanda bulunmak sanıyorum ki doğru olmaz" diyordu!..

Aynı gün Demirel'de gazetecilere "Açıklanınca görürsünüz" diyordu. Elbette tedbirler açıklanınca gazetecilerle birlikte göreceklere başında CHP bulunacaktı!..

Doğrusu, Karıncaezmez Sosyal Demokrat muhalefetin "Çıtkırıldım oğlan" politikası faşist tırmanmada hayli işe yaramıştı.

AMASYA'DA MSP İKTİDARDA

Amasya, son milletvekilliği seçimlerinde CHP'nin çoğunluk sağladığı iller den biri. Aynı oy dağılımı mahalli seçimlere de yansımış durumda. İl Genel Meclisi üyelerinin % 50'den fazlası CHP'li. Ne varki, Amasya Valisi Mustafa Arkan durumdan pek hoşnut kalmışa benzemiyor.

Vali Mustafa Arkan'ın bu hoşnutsuzluğu, kendini çeşitli biçimlerde gösteriyor. İl Genel Meclisi Daimi Komisyon üyeliği seçimleri bir örnek. Daimi komisyona dört üye seçilecek. Seçimin, İl Genel Meclisi üyeleri tarafından yapılması gerekiyor. Ama seçim yapılmıyor. Çünkü, Vali Arkan'ın bazı istekleri vardır. Bunlar yerine getirilmezse, oylama yaptırmayacaktır. Arkan'ın söylediği şu: Dört üye, ikisi AP'li, ikisi CHP'li olmak üzere seçilirse ne ala, yoksa oylama da yok.

Vali Arkan, MSP eğilimli. Ancak görüldüğü ki koalisyon ortaklığının hakkını veriyor; AP'yi yeterince kayırıyor.

Vali Arkan'ın kişisel tercihleri bununla da kalmıyor. Amasya'da Ruhi Tengiz hastahanesine imtihanla alınan kadın memurlar, Vali'nin emriyle daha sonra işten çıkarılıyor. Anlaşılan Arkan'ın CHP'li Komisyon Üyesi ve kadın memur görmeye eşit ölçüde tahammülü yok.

Daha sonra Komisyon üyelikleri seçimi yapılabilir. Oy zarflarından biri boş çıkmasına rağmen, oya sunulmadan seçim geçerli sayılıyor. Divan katiplerinin usulsüzlükleri protesto için salonu terk ediyorlar. Bu durumda Daimi Komisyon üyelerini AP'liler alıyorlar. Böylece, CHP'lilerin çoğunluğu teşkil ettikleri İl Genel Meclisi, Amasya'daki MSP iktidarı nedeniyle AP'li komisyon üyeleri seçiyor.

Durum Amasya'da tepki ile karşılanıyor. Vali'ye çeşitli eleştiriler yöneltiliyor. Vali elbette bunlara cevap vermeden geri kalmayacak. Verdiği cevabın fotokopisini ilişikte sunuyoruz. Okuyun, kararı siz verir.

tas bir taraflılık içinde yürütülmektedir.

2- Köktü dışarda olan siyasi ystetmelerin meclisinde aldngu gibi Amasya'da ve hale Genel Meclisi galmalarında yer bulmasına imkân verilmemektedir ve verilmeyecektir.

3- Genel Meclisi galmalarında gerek açık, gerek gizli oylar tas bir esbetslik içinde verilmektedir.

4- Genel Meclisi galmalarında tartışmalar ydsünden tas ilk günde girdilen yavvnlak her üyenin ebs hakkına hürmet etmek ve daha başlangıçta yanlış bir karara varmadan saktınmak zaruretinden doğmuştur. Bunun bu çeşit yavvnlak işleme her türlü Meclisi galmalarının tal'ında mevuttur.

5- Geçmiş olarak ilinin kamu sferine çunu belirlemek isterim :
Bis Cemaatı Bakan hayırlı işler, adalet hak ve esatır ve deşruluk yalından ayırmamakta, yavvnlak oylardan ve asgiri galmalarını seçtiği yavvnlak yalından sapmaktan bisi korumasına dilyyor.

Bu yolda elemlerin şiddetlerine rahmet, saqlarına muvaffakiyet, emlak ve salkat İ..

V A L İ

Mustafa Arkan

M. Arkan

Cephe başı rahat bir çalışma ortamı bulmuştu. Saccadedi ortak, devlet aygıtından kadro yağmasıyla zapt - u rapı altına alınırken, "Vurucu Ortak" da silahlarla başbaşa bırakılmıştı. Fezyoğlu'nun ise katib - i umumî'likten ve "Etkin çevrelere" kordon atmaktan öte fonksiyonu kalmamıştı!..

Cinayet, terör, tertip rampası üzerinden demokratik mevzilere fırlatılacak faşizan başlıklı yasalar "adet yerini bulsun" kabilinden meclislere sunulmağa hazırlanırken, kanunsuzluğu kanun haline getirmiş Cephe hükümetinden, "ülkede kanun hakimiyeti" istemek ve demokratik mekanizmaları paslandırarak anayasa kitabı üzerinde postu sermek tam anlamıyla CHP politikasını tarif etmektedir.

YA CAN, YA EKMEK?..

CHP, bir tel zülfüne titrediği devlet aygıtının her gün yağmalanmasına, kadroların kılıçtan geçirilmesine bile ses çıkaramaz hale gelmiştir.

Binlerce kıym örneği arasında, şu belgeli örnek de vardır.

Cephe'nin iş başına gelmesiyle müsteşar yardımcılığı görevinden Çalışma Bakanı tarafından müşavirliğe atanan ve Danıştay'dan "Yürütmeyi Durdurma" kararı alan bir devlet memuruna bakan imzasıyla verilen cevap şudur:

"3.6.1975 tarihli ve 14826 sayılı kararname ile Müsteşar yardımcılığı görevinden, İşçi Sağlığı Genel Müdürlüğü Müşavirliğine naklen atandığınız malumunuzdur.

Her ne kadar bu işlem aleyhine Danıştay'da iptal davası açmış ve dava sonuna kadar yürütmenin durdurulmasına dair karar almış iseniz de;

Yürütmenin durdurulması kararının yerine getirilmesi hukuki ve idari mülahazalarla mümkün görülmemiştir!..

Çalışma Bakanı A.Tevfik Paksu imzasını taşıyan yazı şöyle son bulmaktadır :

"Danıştayın yürütmenin durdurulması kararının, yukarıda açıklanan mülahazalarla infaz edilemeyeceği görüşümüz muvacehizinde size maaş ödenmesi ancak verilen hizmetti yapmanıza bağlı bulunduğundan ve bu görevi de, bugüne kadar yapmadığınız anlaşılması olmakla maaşınız ödenemeyecektir!.."

Çalışma Bakanlığı eski müsteşar yardımcısı Unal Ege'ye Çalışma Bakanı'nın "özel" 1748 sayı ve 4.12.1975 günlü yazısı dokuz aya yakın Cephe uygulamasının silahsız örneklerinden biri.. Canı başılanan Ege'nin ekmeği kesilmiştir!..

"İDEALİZM" İN FAZİLETİ!..

Kirden pas'tan görünmeyen başkent havasında, cinayet, terör, kıyam, baskı, sindirme, borsa, hayali ihracata vergi iadesi, Ali'nin külahı Veli'ye, Veli'nin külahı Ali'ye, işçi ücretlerini dondurma, demokratik güçleri sindirme, yurtsuveleri ezme, ala - vere - dalavere işler işte böylesine "Manevi değerler" adına "Materyalizmden uzak" tam "İdealist-ç" yürütülmektedir. Geçtiğimiz hafta yürütüldüğü gibi ve herhalde "İdealizm" in faziletine uygun olarak!..

DEMOKRASİ MÜCADELESİ, DEMOKRATİK KİTLE ÖRGÜTLERİ VE TÖB-DER

NEVZAT DERİNGÖL

CHP ELEŞTİRİSİ

Vurgulanması gereken diğer bir nokta, sosyal demokrasinin tavrı ve bunun eleştirisi. Herkes dile getirdi, sosyal demokrasinin kaypak bir tavrı var. Doğru ama, sosyal demokrasinin kitlelerde bir umut olduğu da aynı ölçüde geçerli. Bu yüzden bu akum eleştirilirken, sermayeye yakınlığı görüldüğü kadar demokrasi mücadelesine de yakınlığı görülmeli. Hiç değilse diğer sermaye partilerinden ayrılmış vurgulanmalı. Ama bu akumun demokrasi anlayışı bizim düşüncemizle uyumsuz. Doğru. Bir kere CHP, faşizm tehlikesini vurgularken faşizmin sınıfsal niteliğini açıkça göremiyor ve bunun sonucu onun ekonomik kaynaklarını hedeflemiyor. Yine CHP, demokratik hak ve özgürlükleri savunurken bunların hayata geçirilmesini hep "aman faşizm gelir" korkusu ile engellemek istiyor. Ona göre; demokrasi mücadelesi yalnızca kendisinin öncülüğünde ve koyduğu sınırlar içinde verilir. Sınırı da belli, demokrasiyi korumak için demokratik hak ve özgürlükleri kullanmıyalın. Pek tabii ki demokrasiyi misafirlik çay takımı gibi görenlerle aynı görüşte olmamız olanaksız. Ama CHP'yi çekebileceği kadar demokrasi çizgisine getirmenin zorunlu koşulu onu inkar değil, eleştiri ve zorlamadır. Bu aynı zamanda aslında objektif olarak sosyal demokrasi umudunda olmaları gereken kitleleri uyandırmanın da yolu. Yoksa sosyal demokrasiyi olması gereken değil de, olmaması gereken yerde aramak iki şeyi getirir. Ya onun kuyruğuna takılmak, ya da inkar etmek.

Eleştirilerden çıkan bir sonuç ta şu; CHP eylemlerinin iptalini istedi, Töb - Der buna uydular. Yanlış bir mantık. Yalnızca sonuçlara bakarak yargıda bulunmak. İş sonunda öyle bir hale geliyor ki sanki CHP'nin her dediğinin tersini yapmak doğru. Oysa soruna işçi sınıfının bilimi açısından bakarsak, demokratik

TÖB - DER'İN İPTAL KARARI ÜZERİNE

Ancak, Töb - Der eylemlerinin iptali üzerine başlayan tartışmalar herkezin onaylar görüldüğü genel doğruların pratiğe aynı biçimde yansımada olduğunu gösterdi. Artık bu gün kitlelere bilinen doğruları inkar ederek yaklaşmanın olanağı yok. Bu yüzden önemli olan yalnızca doğruların söylenmesi değil, bu söylenenden nereye varılmak istendiği. Bir bakuna sorun, doğruları evetlemek değil, somutlamak. Bu açıdan 15 Aralık - 1975 günü yapılan Töb - Der Şube başkanları danışma toplantısı ilginç tartışmalara sahne oldu. Töb-Der'in 6 Aralık 1975 günü yapacağı eylemlerin iptali kararı üzerine açılan görüşmeler yer yer sert tartışma ve suçlamalara dönüştü. Töb - Der Genel Başkanı yaptığı konuşmada önce Genel Yönetim Kurulu'nun eylem yapılacak 11 sayısının 8'ine düşürüldüğünü ve 1 il hariç yürüyüşlerin kaldırıldığını, bundan sonra da Merkez Yürütme Kurulu'nun tüm eylemleri oy birliği ile iptal ettiğini belirtti. İptal gerekçeleri ise ülkenin şartlarının değişmesi, başta CHP ve DISK olmak üzere diğer demokratik kitle örgütlerinin desteğini çekmesi, İç İşleri Bakanının açıklaması ve bunun sonucunda Töb - Der'in kapatılması tehlikesi ve kitlelerle günlük kuvvetlerinin çatışma olasılığı.

Toplantı da göze çarpan özellik eleştirilerin dayandığı mantık. Kimi korkaklık, kimi CHP kuyrukculuğu, kimi de revizyonistlik, pasifistlik, oportünistlikle suçlarken, bazı delegeler daha gerçekçi eleştiriler de yaptılar. Örneğin eylemin iptalini doğru bulduklarını söylerken, bu sonucu yaratan nedenler üzerine eğildiler, yöneticilerin yaptıkları yanlışlıklar sonucu bu iptalin kaçınılmaz olarak ortaya çıktığını belirttiler. Töb - Der diğer demokratik kitle örgütleri gibi bağımsızlık ve demokrasi mücadelesi içinde yer alıyor. Ama bu yalnızca kendi başına verdiği sınırların yalnız kendisinin çizdiği, bir mücadele değil. Başta işçi sınıfı olmak üzere emekçi halkın bağımsızlık demokrasi - sosyalizm mücadelesinin bütünlüğü içinde. Başka deyişle, bu mücadele bütünlüğünün, bağımsızlık ve demokrasi ayakları ile çıkmak zorunda. Töb - Der'in en güçlü demokratik kitle örgütü olması, içinde ilerici, yurtsever, sosyalist unsurların barındırması, kendi payına düşen bu mücadele alanını küçümsemesini gerektirmiyor. Sorun böyle ortaya konmazsa, Töb - Der giderek kendisini sosyal muhalefeti örgütleyecek öncü olarak görecektir olursa, bu en başta kendi inandığı davaya zarar vermektense öte bir anlam taşımaz.

Türkiye'de demokrasi mücadelesi güncel bir görevdir. Elde edilmiş hak ve özgürlüklerin korunması, bunların kağıt üzerinden yaşanan hayata geçirilmesi, yeni demokratik özgürlüklerin kazanılması bu mücadeleye bağlıdır. Yine unutulması gereken, bu mücadelenin hayatın her alanında, her türlü şart ve durumda verilmesi gerektiği. Bu mücadeleyi yalnızca dar politik anlamda görmek, yalnızca siyasal örgütlerin yükümlenmesi gerektiğini savunmak yanlış. Ama bu mücadelede yer alması gereken demokratik kitle örgütlerine politik örgütlerin görevini yüklemek de o denli yanlış.

DEMOKRATİK KİTLE ÖRGÜTLERİ VE MÜCADELELERİ

Demokratik kitle örgütlerinin sosyal mücadelede etkin bir yeri var. Günümüzün şartları göz önüne alındığında bu durum daha bir önem kazanıyor. Kendi kitlelerinin ekonomik - demokratik hak ve çıkarlarını savunan bu örgütler, genel demokrasi mücadelesi içinde doğal olarak yer almak zorundalar. Elde edilmiş demokratik hak ve özgürlüklerin korunması, giderek demokrasinin sınırlarının genişletilmesi bu tip örgütlerin toplum içinde almak istedikleri yerin de ön koşulu. Demokrasiyi yalnızca politik özgürlüklerin korunup geliştirilmesi biçiminde almak yetersiz.

Demokrasinin sosyal ve ekonomik içeriğe kavuşturulması da gerekir. Bu, kitlelerin örgütlü mücadelesine bağlı. Çünkü bu mücadele beraberinde, demokrasiye savaş açmış eli kanlı sermaye cephesinin ekonomik açıdan kuşatılması ve zorlanmasını da beraberinde getiriyor. Yine Faşizm tezgahlayıcılarının özelemlerini bütünlükleri emperyalizmden soyutlamak olanaksız. Bu yüzden demokratik kitle örgütleri bağımsızlık ve demokrasi mücadelesi içinde yer alıyorlar. Bu, onların yalnızca ilerici ve yurtsever niteliklerinden doğmuyor, -bizatihi kitlelerin çıkarları bu uğraşı zorunlu kılıyor. Zaten faşizm özelemlerinin hedefi olmaları da bu yüzden, Tekelci sermaye girdiği ekonomik çıkmazın bedelini başta işçi sınıfı, tüm emeğiyle geçinen kitlelere ödemek istiyor. Politik çözümü de tam boy, açık bir faşizm. Ama ne çareki her şeyi belirleyen büyük burjuvazi ve bağlı olduğu emperyalizm değil; kitlelerin örgütlü mücadelesi de en azından o denli belirleyici. Bu yüzden faşizm kaçınılmaz bir kader değil, mücadele edilmesi, geriletilmesi gereken bir tehlike.

SSK : KİMİN KURUMU ?

Sosyal Sigortalar Kurumu denilince, akla hep gariplikler gelir. Bir bakarsınız, işverenler yakınlar, hatta Çalışma Bakanı memnun değildir Sosyal Sigortalar Kurumu'ndan. Ya işçiler, onları hiç sormayın. Bu kurumun ne yaptığı, bilmez de, neye hizmet ettiği açıktır. Hükümet edenlerle işverenlerin yakındıkları işte bu gizli hizmetin tam anlamı ile yerine getirilemediğinden. İşçilerin yakınması ise gerçek yönü ile, kuruma yasalarla yüklenmiş işlevlerin yerine getirilmemesi yönündendir.

İşverenler ne istiyorlar Sosyal Sigortalar Kurumundan? Şunu istiyorlar:

— Kurum, çalışma hayatının sigorta yasası yönünden denetimini yapmasın,

— Kurum fonlarından sanayi kesimine daha çok kredi verilsin,

— İşverenlerin kuruma olan yaklaşık 3 milyar borcu için etkin alacak takibi yapmasın.

Hükümet edenler ile kurum yönetimi bu istekleri ellerinden geldiğince yerine getirmeye çalışıyor.

Yaklaşık iki ay önce, Kurum yönetiminin aldığı bir karar işverenleri öylesine memnun ettikî sormayın. Karar yukarıda sıraladığımız isteklerin üçüncüsü ile yakından ilişkili.

İŞÇİLER İŞÇİ Mİ?

Sosyal Sigortalar Kurumunun işverenlerden alacağı yaklaşık 3 milyar prim borcunun takibi işi, Kurumun kurduğu Hukuk İşleri Müdürlüğü eli ile yürütülmekte. Bu müdürlükte çalışan işçiler, toplu iş sözleşmesi için gerekli işlemleri tamamladılar. Ama kurum yönetimi Sosyal - İşsendikası ile toplu iş sözleşmesine oturmada. Sudan sebepler ileri sürerek. Kurum yönetiminin söylediği şu: "Burada çalışan işçilerin işçilikleri henüz belirlî değildir." Nasıl beğendiniz mi?

Sonuçta kurumun hukuk işleri mü-

dürlüğünde çalışan işçiler grev uygulamasına başladılar. İki aydır da grevi sürdürüyorlar. Kurum yönetiminin hiç sesi çıkmıyor. Grev sanki hiç etkilemiyor. Gerçekten bir yönü ile etkilemiyor kurum yönetimini. Zaman aşımına uğrayan prim alacakları, Kurum yöneticilerinin cebinden eksilmiyor, tahsil edilemeyen milyarlar da Kurum yöneticilerinin umurunda değil. Kuruma milyarlarca borcu olan işverenler memnun ya; kurum yönetiminin asıl görevi de budur değil mi?

YENİ BİR GARİPLİK ÖRNEĞİ

Sosyal Sigortalar Kurumunun yeni bir garipliğinden bahsetmek istiyoruz. Bu olayı anlayabilmek için kurum yönetimini iyi tanımak gerekir.

Kurumun başında bir genel müdür bulunmakta. Bu genel müdürü hükümet atar. Bir de müdürler kurulu var, iki bakanlık temsilcisi, iki işveren temsilcisi iki Türk-İş temsilcisi, bir de Kurum'da çalışanların seçtiği temsilciden oluşuyor. Başkanı da genel müdür. Kurumda çalışanların seçtiği temsilciyi saymazsanız, şunu rahatlıkla söylemek mümkün: Kurum yönetimi işverenlerin emindedir.

Kurumda 30 bin işçi çalışmaktadır. Bir bölümü Türk-İşe bağlı Sağlık-İş sendikasında, bir bölümünde DİSK üyesi Sosyal-İş sendikasının üyesi ve yürürlükte bulunan toplu iş sözleşmeleri bu yılın sonunda bitiyor, yenisi yapılmak üzere.

Bilindiği gibi bir de, kamu oyuna işçi-memur ayrımı adı altında sunulan, işçilerle memurları, yani çalışanları bölme çabaları var. Bu konuda bakanlar kurulu bir karar oluşturdu. Hangi kuruluşların, devletin aslı ve süreklî işlerini genel idare esaslarına göre yaptığı, hangilerinin ise bunun dışında kaldığını tesbitine ilişkin Maliye Bakanlığının Milli piyango idaresinin de devletin aslı ve süreklî görevini yapan kuruluşlar liste-

rar almak istediği bilinmekte.

Genel idare esaslarına göre yönetilme ile hiç bir ilişkisi olmayan Sosyal Sigortalar Kurumu da birinci listeye alındı. Bu karar işverenlerin yukarıda sıraladığımız istekleri ile çıkıyor.

Önümüzdeki 12 ay içinde bu kuruluşlarda kimin işçi kimin memur sayılacağı bir komisyon eli ile saptanacak.

İşte Sosyal Sigortalar Kurumunun bir gariplik örneği bu noktada başlıyor. Kurumun yönetiminde bulunan 7 işveren temsilcisinden 6'sı ile kurum işçisinin temsilcisi toplantı yapıyorlar. Genel müdür, Kurula bir öneri getiriyor. Öneri şu: 1.1.1976'dan itibaren 30 bin kurum işçisi memur kadrolarına aktarılmalıdır. Yani bir çırpıda 30 bin işçi memur yapılmak isteniyor. Bu öneri 6 üye tarafından benimseniyor, kurum işçilerinin temsilcisi Özcan Kesgeç ise muhalefet ediyor. Muhalefet gerekçesi olarak da hükümet bildirisi yer alıyor.

Hükümet bildirisinde, kimin işçi kimin memur sayılacağına ilişkin 12 ay içinde bir komisyon eli ile tesbit edileceğini belirtilmekte.

Üstelik, Sosyal Sigortalar Kurumu müdürler kurulunun bu kararının kesinlik kazanması için sosyal güvenlik bakanının onaması gerekmektedir.

Bu garipliği anlayabildiniz mi?

İşçilerin memur olmasına karar veren kurum müdürler kurulundaki hükümet temsilcileri, kendilerinde işçiyi memur yapma yetkisini görmekte. Ya da, kendilerine hükümet edenlerce verilen emri yerine getirmek için böyle bir ka-

rar almakta.

GERÇEK NİYET

Peki, bu kararı onamak yada onanmamak durumunda bulunan ve hükümet bildirisine taraf olan sosyal güvenlik bakanının tavrı ne olacaktır? Hele, kurum müdürler kuruluna böyle bir karar almak için kendisinin emir vermiş olması halinde?

Olay bu şekli ile kalsa idi, yukarıdaki sorulara verilecek karşılıklar olaya aydınlık getirebilirdi, ama bu şekli ile kalmadı. Konunun ayrıntılı biçimde kamu oyuna duyurulmasından sonra, bir taraftan başbakan, diğer taraftan da sosyal güvenlik bakanı ayrı ayrı beyanat vererek, işçileri özelinde de sosyal sigortalar kurumunda çalışan 30 bin işçiyi memur yapmanın söz konusu olmadığını açıkladılar.

Açıkladılar ama, sosyal güvenlik bakanının demeci arasında birkaç yer gizli. Bu gizli olan yan, müdürler kurulu kararına dayanarak işçilerin memur yapma oyununun sökmemiş olmasına rağmen, hükümet edenlerin işçileri memur yapmak için kararlı olduklarıdır.

Ne var ki, hükümet edenleri derin derin düşündüren, diğer kararlı bir kesim. Bu kararlı kesim bildiği gibi, hele hele hükümet edenlerin daha yakından bildikleri gibi işçi sınıfı. Kazanılmış demokratik haklarını geri vermek bir yana, emir adamlarla karşı bir biçimde hedefe yönelik dimdik ayakta duran işçi sınıfı.

kitle örgütlerinin tavır alacağı pusulaya ihtiyaçları var mutlaka, ama ters pusula kullanarak tavır almalarının da gereği yok.

Diğer bir sorunda Töb - Der'i destekleyenlerin geri çekilmesini insafsızca suçlamak. Burada şunu belirtmek gerekir. Bu örgütlerin Töb - Der'in eylem kararı almasında tercihleri yok. Yalnızca kendi iradeleri dışında alınmış bir kararı istek üzerine desteklemeleri durumu var. Aslında eleştirilecek husus bu olmalı. Yani Töb - Der diğer demokratik örgütlerle oldu bittiler değil, daha gerçekçi bir güçbirliği anlayışı ile diyalog kurmalı.

FAŞİZM VE "YİĞİTLİK"

Fakat bu eleştiriler konusunda asıl üzerinde durulması gereken sorunun "Yiğitlik" açısından değerlendirilmesi. Eylem yapmayı yiğitlik, yapmamayı korkaklık sayma tutkusu. Eğer eylem gerekliyse yapılmalı elbette. Ama devrimci sorumluluk aynı zamanda önemli eylemlerinde gerektiğinde yapılmaktan cayılmasını zorunlu kılabilir. Bir de şunu vurgulamakta ya-

rar var. Faşizmin kitle tabanı yok, tek silahı şiddet. Oynadığı oyun ortada. Devrimcileri şiddet alanına çekmek ve kitlelerde otorite özlemi duyurmak. Bu oyuna gelmemek gerekir. Eğer yalnızca faşizmin istediği alanda mücadele etmek yiğitlik açısından gerekli görülürse, sonuçun nereye varacağı açık. Şiddet bir araç. Yeri geldiğinde burjuvazi de, işçi sınıfı da bu araca sarılır. Ama aracı amaç saymak, sınıf şiddeti ile, bireyci, yada kadrocu şiddeti birbirine karıştırmak; işte yanlış olan bu. Evet, demokratik kitle örgütleri üzerine çok şey söylendi, yazıldı. Ama herkesin görünürde birleştiği doğrular hayatta aynı biçimde yakalanamıyor. Asıl sorun demokratik kitle örgütlerinin gücünü doğru değerlendirmek. Kendilerine düşen mücadele alanlarını küçümsememeleri. En azından hakim sınıfların bu mücadele alanını küçümsemediğini görmeleri. Örneğin bir "MEYAK" sorunu yalnızca bir ekonomik unsur değil, tekelcişermayenin ekonomik açıdan zorlanmasıdır. Yani, dolaylı olarak politiktir.

Faşizm dayanacak kitle tabanı bulamıyor. Bunda demokratik kitle örgütlerinin rolü büyük; çatısı altın-

da hitap ettiği kitleleri toplamak, hakim sınıflara sosyal taban vermemek. Yoksa kendini bir örgüt yerine koyma, işçi sınıfının partisinin görevlerini yüklenmeye kalkmak, demokratik kitle örgütlerini parçalamaktan ve provakasyonlara açık tutmaktan öte bir anlam taşımaz. Mücadelenin her alanda toplunun her kesiminde ve devrimciyim diyen her örgütte aynı biçimde yürütülmemesi gerektiğini bize bilin söylüyor. Ama şu bir gerçek ki işçi sınıfının merkezi otoritesi kesin olarak ortaya çıkıncaya kadar demokratik kitle örgütleriyle bu yanlış bakışlar olacak. Sorun bu yanlışları şimdilik en az düzeye indirmek.

NE FAŞİZM, NE YILGINLIK

Ve son olarak şunu söyleyelim; "aman faşizm gelir" korkusu yanlışlık. Pasifizmi ve yalınlığı getiriyor. Zira faşizmin nedenleri ile bahaneleri karıştırmak gerek. Ama eylemlerin de bir araç olduğunu, demokrasi mücadelesinin anlık üstün gelmelerle başlatıya ulaşmayacağı ve işçi sınıfı biliminin merkezde karşısında demokrasiyi koyduğunu unutmamak gerek.

R. DEBRAY VE

DE

ORHAN

Dünya devrimci hareketinin güncel sorunlarına yönelik bir yayın politikası izleyen Bilim Yayınları'nın son kitabı, ünlü İngiliz Marksisti Jack Woddis'in. *New Theories of Revolution* adını taşıyan kitabın ikinci bölümü, "Yeni Devrim Teorilerinin Eleştirisi II: Debray ve Latin Amerika'da Devrim" adıyla piyasaya çıktı. Yazarın kitabının "F.Fanon ve Afrika'da Sınıflar" adını taşıyan birinci bölümü aynı yayınevi tarafından yayımlanan Nisan ayında dilimize kazandırılmıştı. Herbert Marcuse'nin "devrim teorisinin" eleştirisine ayrılan üçüncü bölümün de dilimize çevrilmesiyle bu ünlü eserin tümü Türkiye'de okuyuculara sunulmuş olacak. Hemen eklemek gerekir ki, Woddis'in kitabı 1972 yılında İngilizce olarak basıldıktan sonra ilk defa bir yabancı ülkede, Türkiye'de basılmış oluyor.

WODDIS KİMDİR ?

Büyük Britanya Komünist Partisi liderlerinden ve Parti Merkez Komitesi üyesi olan Jack Woddis, Marksist dergilerde çıkan sayısız incelemelerinin yanı sıra 1960 ve 1961 yıllarında yayınladığı Afrika üzerine inceleme kitaplarıyla haklı bir üne kavuştu. Politik bağımsızlığını elde etmiş veya bunun için mücadele etmekte olan ülkelerin sınıfsal yapıları ve devrimci potansiyelleri ile ilgili çözümleri bu konular sosyalizmin bilimine yapılmış önemli katkılar olarak değerlendirildi. Eleştiriye konu olan kitabı yazarken Parti'nin enternasyonal büro sorumlusu idi. Her iki kitabını da sonunda yer alan "Kaynaklar ve Notlar" bölümlerine bakmak, Woddis'in yararlandığı kaynakların çeşitliliğini ve bunlara denli ustalıkla özümseğini göstermek yönünden yararlı olur. Bu kaynaklar arasında Marksizm klasikleri, çağdaş Marksist yazarların incelemeleri, uluslararası kuruluşların yayınları, burjuva bilim adamlarının kitapları ve ancak konuyu bilimsel bir dürüstlük ve titizlikle inceleyecek kişilerin arayıp bulabilecekleri kaynaklar var. Woddis, okuyucunun aklına takılabilecek ve hatta önemsiz sayılabilecek noktaları bile açıklığa kavuşturmak için, deyim yerinde ise, altına bakılmadık taş bırakmamış.

SOMUT DURUMUN SOMUT ÇÖZÜMLEMESİ

R.Debray'in görüşlerinin eleştirisine ayrılmış olan kitap aslında çok daha geniş bir içeriğe sahip. Debray'in devrim teorisinin eleştirisi, Küba devriminin Marksist-leninist çözümlenmesinin ortaya çıkarıldığı ışığı altında yapılıyor ve Debray'in görüşlerinin diğer Latin Amerika ülkeleri için yapması gereken katkı yapmadığı işi Woddis kısa da olsa yapıyor. Çünkü Woddis Debray'e yönelttiği sözlerle, "mücadeleye

yabancı bir aydın, kuramsal koltuğundan kalkmadan ve kitle hareketine doğrudan karışmadan devrimci değişimi sürdürmeye çabalayanları eğitmeye çalışan bir öğretmen" değil, bütün bir yaşamını işçi sınıfı mücadelesinin tam anlamıyla içinde ve önünde geçirmiş olan gerçek bir Marksist-leninist. "Somut durumun somut çözümlenmesi" yapılmadan kurulacak bütün teorilerin iflas edeceğini, hayat tarafından doğrulanmayacağını, bu yanlış teorileri uygulamaya çalışmanın devrimci harekete vereceği zararı biliyor.

DEBRAY'DEN "YENİ SOL" A

Bu yüzden de eleştirilerinin esas konusu olarak Debray'i almakla beraber, Debray'in Küba devrimi hakkındaki yanlış varsayımları, vargıların ve Latin Amerika kıtası için yaptığı genellemeleri Batı Avrupa ve Kuzey Amerika için evrenselleştirmeye çalışan ve "yeni sol" adı altında Marksizm adına Marksizme karşı çıkarılan da düşüklüleri derin yanlışları ve bu yanlışların devrimci harekete verdikleri zararı sergiliyor.

Woddis'in de belirttiği gibi, Debray'i izleyenlerin veya yorumlayanların varsayımlarından ve vargılarından dolayı Debray'i suçlamak mümkün değildir. Bu yüzden Tony Blackburn, Tarık Ali, P. Sweezy, Daniel Cohn-Bendit vb. "Yeni Sol" temsilcilerinin kuramcılarının veya eylemcilerinin yaptıklarından, yani Debray'in Küba devriminden çıkardığı dersleri abartıp genelleştirmelerinden ve hatta Debray'in söylediklerini sanki Debray söylemiş gibi göstermelerinden sorumlu olan kişi Debray değildir.

Ama ne var ki Debray, kendi varsayımlarını, çözümlerini ve vargıların göz göre göre çarpıtan, tahrif eden bu kişilere karşı ağızını açıp bir eleştiri yöneltme zahmetine katlanmadığı için suçludur.

DEBRAY DEĞİŞİYOR

Belki de Debray bu suçluluğunu, geç de olsa, anladığı için Şubat 1970'de *Miento Critico* dergisinde yayınlanan "Notlar" başlıklı yazısında ve aynı yılın Haziran ayında *Nouvelle Critique* dergisinde yayımlanan bir başka yazısında görüşlerini kökten olmasa bile olumlu yönde değiştirdiğini ve geliştirdiğini belli eden bir tavır takındı.

Daha önceleri ulusal burjuvaziye hiç bir kayıt ve şart tanımaksızın reddeden, devrimci teorisinin önemini ve rolünü küçümseyen, kitlevi siyasal eylemleri de aynı şekilde küçük gören, işçi sınıfının devrimdeki rolü ve öncülüğünü inkar eden sosyalist ülkelerin dünya devrimci sürecindeki belirleyici yerini görmezlikten gelen Debray, bu yazılarında, bazı eski yanlışlarını sürdürse bile, yukarıda sıralanan konular hakkında bilimsel sosyalizme yaklaşan (çakışan değil) görüşler ileri sürdü.

Debray'in devrimci düşüncesindeki bu gelişimi izleyen Woddis, buna paralel olan bir başka gelişmeyi de ortaya koyuyor: O zamana dek Debray ne söylemişse sütunlarında geniş yer veren, Debray'in söylediklerini yorumlayan iki önemli "Yeni Sol" dergi (İngiltere'de yayımlanan *New Left Review* ve ABD'de yayımlanan "Bağımsız Sosyalist" *Monthly Review*) bu gelişmelerden bir tek kelime ile de olsa söz etmek zahmetine katlanmıyor.

Woddis bunun nedenleri üzerinde durmuyor. Ama nedenlerden biri mutlaka Debray'in *Nouvelle Critique* deki yazısında "yarı sömürge bir ülkenin bağımsız ulusal varlığını ancak sosyalist kamptaki ve dünya devrimci hareketindeki dayanışmaya dayanarak koruyabileceği ve geliştirebileceği" gerçeğini kabullenmiş olmasıdır. *New Left Review* ve *Monthly Review* gibi anti - komünist, anti - sovyet ve Marksizm yerine küçük burjuva ideolojisini koymaya çalışan dergilerin böyle gerçeklere tahammülü yoktur.

DEBRAY VE "YORUMCULARI"

Woddis, Debray ile Debray'in yorumcularını bir tutmuyor. Bunun hakkında şu yargıyı ileri sürüyor: "Debray, devrimci kurama değerli bir katkıda bulunabilir; ancak bunu, komünist partilerine karşı düşmanlığını sürdürdüğü, işçi sınıfı hareketini anlayamadığı sürece yapamayacaktır" Bu sözler, yalnız Debray'in değil, tüm "Yeni Sol" hareketinin ortak bir özelliğini ortaya koyuyor. Marks'ı "kabul eden" fakat Lenin'i "reddeden", anti komünizm ve anti - sovyetizm bayrağı altında devrimci işçi sınıfı partilerini burjuvazinin yaptığından daha iğrenç biçimde suçlayan, bir avuç küçük burjuva aydınına ve çoğu gerçek bir arayış içinde bulunan üniversite öğrencilerine boy boy, cins cins teoriler sunan, devrim yolları gösteren görüşler kapitalist ülkelerde çok revaçta. Bu görüşleri ortaya atmak ve yaymak objektiflik sayılıyor, bilimsel Marksistlik sayılıyor. Bu görüşler ün getiriyor, para getiriyor. Debray'in büyük bir Marksist olarak tanıtılmasında ve "yorumcularının" abartmalarında kuşkusuz bunların payı vardır ama, bir çok "Yeni Sol" yazarı kuramcısı ve eylemcisi için kolaylıkla ve haklı olarak yapabileceğimiz suçlamaları Debray için yapmak doğru olmaz kanısındayız. Gerek içten bir anti emperyalist olması, gerek zaman zaman yalpalasa bile kendi içinde tutarlı bir çizgi zemane çalışması, gerekse de özellikle küçük burjuva kökenli aydınlar ve üniversite öğrencileri arasındaki etkisi Debray'in ayrı bir yeri olduğunu gösterir.

KÜBA DEVRİMİ

Woddis, Debray'in ilk önce Devrimde Devrim mi ? kitabında ileri sürdüğü, sonra başka kitap ve makalelerinde geliştirdiği ana görüşleri tek tek ele alıp gerçeklerin ışığı altında gözden geçiriyor. Hemen söyleyelim ki sonuç Debray için pek de iç açıcı olmuyor. Debray'in Küba devrimine ilgili en önemli vargılarından biri, devrimin Temmuz 1953'de Moncada kışlasında yapılan baskınla başladığıdır. Woddis'in gösterdiğine göre ise, Küba devriminin en az yüz yıllık bir geçmişi vardır. (Debray'in görüşünü ise ne Fidel Castro ne de Küba Komünist Partisi paylaşılmaktadır) Bu görüşü ileri sürmekle Debray, Küba halkının uzun bir geçmişi olan devrimci mücadelesine saygısızlık etmektedir.

Debray'e göre Jose Marti'nin 19. yüzyıl sonlarında İspanyol sömürgecilere karşı yönelttiği ayaklanma devrimci bir nitelik taşımamaktadır. Machado diktatörlüğüne karşı 1930 yılı Mart ayında Küba Komünist Partisi'nin yönettiği politik amaçlı genel grev, 1933 yılı Ağustos ayında yine KKP tarafından yönetilen ve Machado diktatörlüğünün devrilmesiyle sonuçlanan ikinci genel grev Debray için devrimci değildir. KKP'nin kurulduğu yıl olan 1925'den sonra işçi sınıfını örgütleme çabaları, işçi sınıfının diğer emekçi tabakalarla birlikte gerçekleştirdiği grevler, gösteriler, toprak işgalleri Debray için önemli değildir. Çünkü, Woddis'in bütün açıklığıyla gösterdiği ve ilerde değineceğimiz gibi, devrim Debray'e göre mutlaka silahlı ayaklanmadır. Ne Moncada kışlasına saldıran ne de Granma ile karaya çıkan yurtseverlerin devrimci anısını gözelemek mümkün değildir ama, Debray'in yaptığı gibi, Küba halkının 1950 öncesi devrim mücadelesini de bir kalemde silip atmak yanlışların belki de en büyüğüdür.

DEVİRİMDE ÖNCÜLÜK

Debray'e göre Küba devriminde işçi sınıfının, köylülerin ve ulusal burjuvazinin rolü hiç yoktur ya da söz edilmeye değmeyecek kadar azdır: Devrimin öncüleri öğrenciler ve aydınlardır. Debray bu yanlış vargısını diğer Latin Amerika ülkeleri için de genelleştirir.

LATİN AMERİKA'DA DEVİRİM

URMUŞ

tirmekte ve bilinçlenmelerinin imkansız olmasa bile son derece güç olduğunu ileri sürdüğü köylüler ile kentlerin burjuvalaştırdığı ve yozlaştırdığı işçi sınıfının devrimde değil öncülük etmek yer almalarının bile pek mümkün olamayacağını ileri sürmektedir. Devrimde öncülüğün öğrenciler ve aydınlar olduğunu kanıtlamak için de Moncada baskınına katılanların sınıfsal bileşimleri ileri sürülür. Debray'nin "yorumcuları" tarafından büyük bir iştahla kabul edilen ve yazıla yazıla bir efsane biçimine döndürülen "gerçek" Moncada baskınına katılanların hemen hemen hepsinin öğrenci, üniversite mezunu veya aydın kişiler olduğudur. Devrimci mücadelede devrimci aydınların rolünü ve önder kadrolardaki yerini kimse inkar etmez. Ama mutlaka karşı çıkılması ve gerçeklerin ışığı altında çürütülmesi gereken şey Debray'nin ve "yorumcularının" yaptığıdır. Çünkü ne Moncada baskınına katılanların nede Granma ile karaya çıkanların çoğunluğu öğrenci değildi! Woddis'in gösterdiği gibi, Moncada baskınına katılan 167 kişiden yalnız bir tanesi öğrenciydi (1965 yılında İçişleri Bakanı olan Ramiro Valdes). Buna o zamanlar üniversiteyi yeni bırakmış olan Raul Castro da katılırsa devrimciler arasındaki öğrencilerin sayısı yalnız iki olur. Üniversite mezunlarının sayısı ise, Fidel Castro ile birlikte yalnız sekizdir. Geriye kalanların ezici çoğunluğu şu veya bu biçimde ücret karşılığı çalışmayı gerektiren mesleklerden kişilerdir, ve otuz tanesi de kol veya sanayi işçisidir. Granma çıkarmasına katılanlar için de buna benzer bir tablo ortaya koyar Woddis.

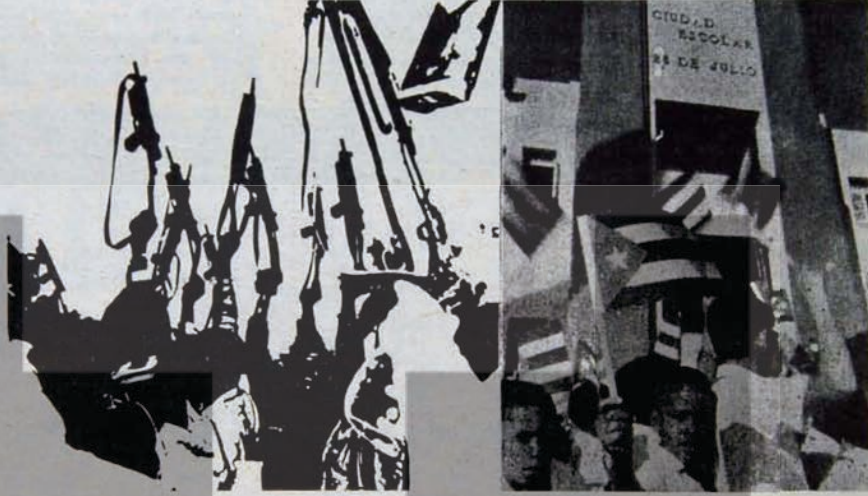
FOCO TEORİSİ

Bu noktanın üzerinde önlemlerle durmak gerekir. Devrimin silahlı bir saldırıyla başladığı ve devrimde öncülük edenlerin öğrenciler ve aydınlar olduğu iddiaları yeni bir devrim teorisine dayanarak yapılmış, Debray daha sonraki yazılarında işçilerin rolünü azımsayarak ve öğrencilerle aydınların rolünü alabilmesine abartarak bir efsanenin giderek büyümesine yardımcı olmuştur. Devrimi silahlı öğrenci ve aydınların başlatacağı ve yürüteceği teorisini bir çok ülkede ve bu arada Türkiye'de devrimci hareket büyük zararlar verdiği için bu iki dayanağın Woddis tarafından, hem de hareketin lideri Castro'dan alıntılarla, çürütülmesi büyük önem taşımaktadır. Böylece, belki, kendi küçük grupçuklarını işçi sınıfı mücadelesinden soyutlayarak bir siyasal parti havasına burundurma ve kendilerine misyon vehmetye yolunda olan göçüst öğrenci gruplarının en değer verdikleri "gerçekler" kendileri tarafından da görülmüş olur.

Bu konuyla yakından ilgili ve gene ülkemizdeki devrimcilerin gerekli dersi almaları gereken bir başka konu da, Debray'nin, silahlı küçük grupların halkı bilinçlendirip ayaklandıracağı ve gerilla eylemlerinin kendiliğinden devrimci öncülüğü yaratacağı iddialarının Woddis tarafından çürütülmesidir. Debray silahlı mücadeleyi en önde gelen devrimci mücadele biçimi saymakta (dolayısıyla da silahlı Moncada baskınından önceki devrimci gelişmeleri görmemezlikten gelmekte) ve bu silahlı mücadelenin giderek devrimci partiyi yaratacağına iddia etmekte dir. Devrimciler yeri ve zamanı geldiğinde silahlı mücadeleyi ellerinin tersiyle itmezler, ama silahlı mücadeleyi herşeyin üzerine çıkararak bir göçüzim devrimcilik değil bir küçük burjuva yöntemi olduğunu da bilirler. Koşulların gerektirmediği yer ve zamanda silaha sarılmanın devrimci harekete ve geniş halk kitlelerine getirdiği acı ve zarar hiçbir sorumlu devrimcinin kabul edemeyeceği bir şeydir.

Debray'nin iddiasına göre partiyi gerilla yaratacağıdır. Woddis, verdiği örneklerle, ki bu örneklerle Küba da dahildir, şimdiye dek her zaman gerekirse partinin silahlı gücü yarattığını gösteriyor. Çin, Mala-

DEBRAY'NİN İDDİASINA GÖRE PARTİYİ GERİLLA YARATACAKTIR. WODDIS, VERDİĞİ ÖRNEKLERLE, Kİ BU ÖRNEKLERE KÜBA DA DAHİLDİR, ŞİMDİYE DEK HER ZAMAN GEREKİRSE PARTİNİN SİLAHLI GÜCÜ YARATTIĞINI GÖSTERİYOR. ÇİN, MALAYA, VIETNAM, ANGOLA, MOZAMBİK, GİNE-BISSAU, KOLOMBİYA VE DİĞER ÖRNEKLERDE SİLAHLI GÜCÜ YARATAN HEP PARTİDİR VE HİÇBİR ZAMAN BUNUN TAM TERSİ GÖRÜLMEMİŞTİR.

ya, Vietnam, Angola, Mozambik, Gine-Bissau, Kolombiya ve diğer örneklerde silahlı gücü yaratan hep partidir ve hiçbir zaman bunun tersi görülmemiştir. Bunlar arasında Kolombiya örneği özellikle öğreticidir çünkü hem Debray'nin "gerilla partiyi yaratır" hem de "Latin Amerikada başarıya ulaşabilecek tek silahlı mücadele biçimi foco'dur" tezlerini çürütmektedir. Kolombiya'daki devrimci gerilla örgütü Kolombiya Komünist Partisidir, tıpkı diğer ülkelerde olduğu gibi Kolombiya hükümet kuvvetlerinin zaman zaman 25 000 kişilik ordular halinde saldırıları ile bile bugüne dek yok edilememişlerdir. Anlaşılacağı gibi, foco Latin Amerika'da başarı şansı olan tek silahlı mücadele biçimi değildir.

PARTİ ÜZERİNE

Woddis'in önemle üzerinde durduğu bir diğer nokta da, sonraları Küba Sosyalist Halk Partisi adını alan KKP'nin Debray'ye göre devrim öncesinde ve sosyalizme geçişte oynadığı rolün ihmal edilebilecek kadar az olmasıdır. Woddis göstermektedir ki, Debray'nin yanlış olan devrim tanımı (devrimin Moncada saldırısı ile başladığı ve Batistarejimini fiziki olarak yıkılmasıyla bittiği) veri olarak kabul edilse bile Debray'nin iddiası gerçeklere uymamaktadır. 1950 öncesinde Kübalı komünistlerin faaliyetlerine yukarıda değinmiştik. Moncada saldırısıyla başlayan silahlı mücadeleye (devrim değil) KSHP'nin başlangıçta güvensizlik duyduğu, maceracılıkla suçladığı ve bunların durumu iyi değerlendirememenin yarattığı bir yanlış, önemli bir yanlış, olduğunu herkes kabul eder. Woddis'in de önemle belirttiği gibi hiç bir parti yanlışlık iddiasında değildir ve olamaz. Önemli olan, "devrimci bir partinin kendi yanlışları karşısında takınacağı tutumdur. "KSHP de bu yanlışını düzeltilmiş, isyancılara karşı takındığı olumsuz tavır düzelterek bütün gücüyle devrimci yardımcı olmuştur. İsyancılar arasına parti üyelerinin katılması, isyancıların yerel parti örgütleri tarafından sonuna dek desteklenmesi bunun somut kanıtlarıdır.

Devrimin burjuva demokratik aşamasından sosyalist aşamaya geçiş sırasında partinin oynadığı belirleyici rol Debray tarafından tümüyle ihmal edilmiştir.

İşçi Sınıfının, sosyalizme, partinin bilinçli ve fedakarca çalışmasıyla nasıl kazanıldığı, partinin işçi-köylü ittifakını sağlamadaki başarısı, sendikalar ve isyancılar arasında bulunan anti-komünistlerin nasıl saf dışı bırakıldıkları, Anibal Escalante sekreterliğinin yenilmesi için partinin verdiği mücadele, Debray bunlardan hiç söz etmiyor. Sonra da vargısını yetiştiriyor: Parti devrimde önemli bir rol oynamamıştır. Kişi kendi ideolojik yapısına göre devrimci partinin karşısında hatta düşmanı olabilir, ama partiye kara sürmek için gerçekler gizlenir ve değiştirilir ve bu devrimcilik adına yapılırsa o zaman söz konusu olan devrimcilik değil devrime ihanettir.

ALINACAK DERS

İsyancılarla birlikte komünistlerin kararlı savaşı olmasaydı (Debray, istemeyerek bile olsa kabul etmektedir ki diktatörlüğe karşı verilen mücadelede ölenlerin çoğu komünisttir) Batista devrilemezdi. Sosyalizme geçiş sırasında, en örgütlü ve en deneyimli politik örgüt olan KSHP hareketin başında yürümeyeydi ne hükümetteki ne ordudaki ve ne de sendikalarındaki anti-komünistler temizlenemezdi, devrim sosyalist devrime dönüştürülemezdi.

Bütün bunlar, görmek, anlamak isteyenler için ortada bekleyen gerçekler. Ama amaç, devrimci partinin ve işçi sınıfının rolünü ve öncülüğünü küçümsemek; uzun ve zahmetli bir politik mücadele yerine silahlı bir seçkinler grubunun eylemlerini öne sürmek olunca gerçeklere göz kapamak gerekiyor, hatta bazan gerçekleri değiştirmek gerekiyor. Tıpkı Debray ve "yorumcuları"nın yaptığı gibi.

Jack Woddie'in Fanon'a ve Debray'ye yönelttiği eleştirilerden devrimcilerin alacağı çok ders var. Woddis'in son kitabını Bilim Yayınları tarafından daha önceleri yayınlanmış olan üç Alman marksistinin kitabı Latin Amerika'da Devrim ile beraber okumak çok yararlı olur. Devrimci mücadelede işçi sınıfı partilerinin vazgeçilmez rolünü anlamak için marksizm klasiklerinin yanı sıra çağdaş marksist yazarların da okunması ve gerekli derslerin çıkarılması zorunlununun artık iyice anlaşılması gerekiyor.

FAŞİST SALDIRILAR İŞÇİLERE YÖNELİYOR

TARİŞ OLAYLARININ İÇ YÜZÜ

Vedat PEKEL İzmir'den bildiriyor

Tariş İplik Fabrikası "Balkanların ve Ortadoğunun en büyük iplik fabrikası" yaygarası ile temeli atılmış, gerçekten modern bir tesis Temel atma töreninden hemen sonra, DISK'e bağlı Tekstil Sendikası ile TÜRK-İŞ'e bağlı Teksif Sendikası arasında kıyasıya bir mücadele başlar. Uzun ve çetin bir mücadeledir bu. İşçiler ezici bir çoğunlukla DISK'e bağlı Tekstil sendikasını tercih ederler. Hemde işverenin ve sarı sendikaların türlü oyunlarına ve tehditlerine rağmen. Sürtüşmeler, ufak tefek kavgalar devam ederken fabrika "deneme üretimi" adı altında resmen üretime başlar. Her iki sendika da yetki istemiyse Bölge Çalışma Müdürlüğüne başvurur. Bölge Çalışma müdürlüğü fabrikanın resmen üretime geçmediğini belirterek yetki vermekten kaçınır. Bu arada Tariş Genel Müdürü Nejat Halulu görevinden alınır ve yerine Odalar Birliği Genel Sekreteri, Eski AP Manisa Milletvekili Orban Davut getirilir. MC İktidarı köşe başlarını birer birer tutmakta, "devletli faşistleştirme" planı ustalıkla uygulanmaktadır.

ÖLKÜ OCAKLARI İŞBAŞINDA

İplik fabrikasında çalışan 700 işçiden 650 tanesi Tekstil Sendikasına 50 kadarı da Teksif'e üyedir. Yeni Genel Müdür'ün gelmesiyle Tekstil üyesi işçiler üçer beşer işten çıkartılmaya başlanır. İşten çıkarmaların sürüp gitmesi üzerine işçiler Ağustos ayında direnişe başlar. Direniş 9 gün sürer ve işverenin işçi isteklerini kabul etmesiyle sona erer. Ancak işyerindeki bütün işçiler ücretli izinli sayılarak fabrika iki ay süre ile kapatılır. AP'li genel müdür vakit kazanmaya çalışmaktadır.

Sıra Tariş'in diğer ünitelerine gelir. İlk iş olarak işyerinde sevilen ve işçi kökenli bir kişi olan Uzüm İşletmesi müdürü görevden alınır. Yerine Manisa Ölkü Ocakları yöneticilerinden Osman Yılmaz getirilir. Bu işletmede çalışan işçiler Türk-İş'e bağlı Tek Gıda-İş sendikasına üyedirler. Ne var ki işçiler patron yanlısı bu sendikadanı memnun değil. 500 işçiden 329'u bir dilekçe ile sendikaya başvurarak bir takım taleplerde bulunurlar. Sendika tımmaz bile. Bunun üzerine işçiler Bağımsız Besin-İş sendikasına geçmeye başlarlar. Ölkü Ocakları yöneticiliğinden gelme İşletme Müdürünün cevabı 53 işçinin işten çıkarılması şeklinde olur. Çıkarılanların yerlerine komandolar işe alınır. Bunun üzerine işçiler direnişe başlar. Sayıları gitkice artan komandolar direnişteki işçilere saldırır, yaralananlar olur. Olay yerine gelen polis üzerlerinde tabanca, bıçak bulunan komandoları değil işçileri coplar, alır götürür. Bir süre sonra direniş kırılır. Maocular, her zaman olduğu gibi polisin ve komandoların işini kolaylaştırır.

TEKSİF'E YETKİ VERİLİYOR

Bu arada Bölge Çalışma Müdürlüğü yetkiyi 700 kişinin çalıştığı iş yerinde 50 tane üyesi bulunan Teksif Sendikasına verir. 650 işçi dilekçe ile İzmir Sav-

cılığna başvurur. Savcılık yaptığı incelemeden sonra, Teksif Sendikası tarafından ibraz edilen üye giriş fişlerinin sahte olduğunu saptar. Ayrıca İş Mahkemesi de yetkiyi Teksif sendikasıyla aralık DISK'e bağlı Tekstil Sendikasına verir. Mahkeme sırasında işçiler, Mahkeme koridorlarını doldurur ve gösteri yaparlar.

Uzüm İşletmelerindeki deneyin başarı ile sonuçlanması AP'li genel müdür-

muş ve yerine eski 21 Mayısçılardan 'Kafatasçı' olarak tanınan Aydın Taner getirilmiştir. Artık fabrikanın yönetimi tamamen komandoların elindedir. Kendilerine özel odalar ve özel servis tahsis edilir. Komandoların başı olan Seyfettin isimli şahıs fabrika Müdürünün odasında oturmakta ve müdürün fedaisi gibi davranmaktadır. Komandolar işyerinde bellerinde tabanca ile

hücum ettiler. Bilhassa bekçi Selahattin pencereleri onlara açıyor. 300 kişi vardı. Pencereleri açıyor. Bizim üzerimize geldiler. Biz 50-60 kişi vardık. Herkes kendini kurtarmak için kapıya koşarak çıktı. Çıkınca, Ali Öndül var. Mühendis. Baktım 30 kişi üzerine baskın yaptılar. Vurarak, vurarak bıçaklan, tabancaylan, taşlan, sopaylan. Baktım bayıldı yere düştü. Ben, ayağım sakat, deynekle yürüyorum. Bana dokunmadılar. Yalnız birisi koşarak ayağımı devneğime vurarak yere düşürdü. Beni tuttular Doktorun salonunda dediler "rica ederim burada oturacaksınız". Sandalye verdiler oturdum orada. Camdan seyrediyordum. Ali Şen arkadaş, personelden, haberi birşeyden yok. Gelirken, personel otobüsünün önünden, bir grup ona saldırdı. Vurarak, vurarak bayılıp yuvarlanarak yere düştü, bayıldı. Bir grup kapıda kapıyı açmıyor. Zorlan, kapıyı zorlan açtı. Çağırırız "Aman İmdat, araba gelsin. 15 kişimiz yaralı, ölüyorlar. Kanın içersinde." Kimse çıkan yok. Diyor "Şoför yok", Şoför getiriyoruz. Diyor "Araba anahtarı yok" Bunlar bizim başımıza bir hafta tedbir yapmışlar. Müdür, Personel Müdürü, İşletme Müdürü bizim üzerimize bir hafta çalışmışlar. Saldırıktan bağıryorlardı. Herkes bıçak elinde. Eski Teksifçiler, onlara, sandık kırıp sopa veriyorlar. Bize bağıryorlar "Sizin Sendika nerede. Komünistler, Komünistler." Çağırıyorlar böyle, yok kimse. Yaralı olan yerde, kaçanlar kaçıyor. Napacaksm? Bir adam çıkıyor, 30 kişi üzerine baskın yapıyor. Bir kişi 30 kişiye n'apacak? Eli boş. Onlarda kimi bıçak, kimi tabanca, kimi sopa, kimi taş, kimi demir, kimi cop, kimi zencir..."

MOSKOVA'YA!

Koltuk değneği ile yürüyen Maraş'lı işçi aynen böyle anlatıyor olayı. Saldırı

Yaralı işçiler hastahane de seldirya uğradılar

re, İplik Fabrikası için de ilham verir. Fabrika yeniden üretime başladığında 200'ün üstünde komandonun işçi adı altında işyerine sokulduğu görülür. Bir işçi, komandoların gelişini şöyle anlatıyor:

KOMANDOLAR GELİYOR!

"Toplu sözleşme görüşmelerine başlamadan önce, bunlar çeşitli illerden Ölkü Ocaklarına bağlı adam getirttiler. Mesela, Manisa, Edremit, Akhisar gibi yerlerden. Ama bu gelenlerin çoğu Ankara Kırkkale'den, Maraş'tan, Muş, Diyarbakır, Elazığ dolaylarından. Bundan 3 hafta evvelinden başlıyor. İlk 175 kişi civarında getirdiler. Arkadan 180 kişi. Ondan sonra 25'er 30'ar getiriyorlar. Bunlar işe alınırken bölümleri organize edebilmeleri için çeşitli bölümlere dağıtılıyorlar. Hatta birtakım yerleri eski işçiden tamamen arıtırıp komandoları yerleştiriyorlar." Plan adım adım uygulanmaktadır. Yeni gelenlerin, paketleme vs. gibi göstermelik ufak tefek işler dışında üretimle hiç bir ilgileri yoktur. "Kiminin kartı var, kiminin kartı yok, kimi kart basıyor, kimi kart basmıyor. Bizim arkadaş 'gel bu işi yap' diyor 'Bana karışma ulan, ben çalışmam' diye cevap veriyor." Komandolar işyerinde mangalar halinde örgütleniyorlar. Başlarında 'onbaşı', 'Çavuş' ve 'Astsubaylar' var. Tıpkı askeri birlik gibi. Birtakım işaretlerle düzenli olarak toplanıyor ve dağılıyorlar. Fabrika Müdürü Sunar Akkan, süresiz izinli sayıl-

dolaşmakta işçileri tehdit etmekte ve sürekli bir terör havası estirmeye çalışmaktadırlar. Olaylar öylesine gelişmiştir ki Türk-İş'e bağlı Teksif sendikası aradan çekilir. Komandolar MİSK'e bağlı yeni bir sendika örgütlemeye çalışmaktadırlar.

Olaydan bir gün önce işyerinde bir gariplik olduğunu sezer işçiler. Ama ne olduğunu anlayamazlar. Komandolar, Teksif yanlısı işçiler bir tuhaftır o gün. İşveren vardiyaları her vardiyadaki kadın erkek sayısını komandoların işine gelecek biçimde ayarlamıştır. Olay günü yemek saatinde işçiler gruplar halinde yemekhaneye gelmeye başlarlar. Bundan sonrasını olayları yaşayan işçilerin ağzından dinleyelim:

"KİMİ BIÇAK, KİMİ TABANCA, KİMİ..."

" Ben Tariş İplik fabrikası işçilerinden Harman Hallaç çalışan..... saat 12'ye 10 kala biz yıkandık. Yemeğe gidecektik. Vermediler. Saat 11.30'da komandolara yemek vermişler. Onlar tedbir etmişler. Haberimiz yok. Onlar yemeklerini yemişler masanın başında duruyorlar. 12'de biz de yemekhaneye girdik. Yemeğimizi verdiler. Masaya oturduk. Bunlar tedbir almışlar telefonu kesmişler, elektrikleri kesmişler. Arkadaşlar demişler ki, her gün ceryan kesiliyor, makinelerin başına oturmushlar. Bu sefer baktık kapının önünde bir grup, tabanca elinde, bıçak elinde. Bize

Suç aletleri

« FAŞİZMİ BİZ EZECEĞİZ »

Cihanbeyli Konya'ya 98 Km. uzaklıkta. Uyanık bir halkı var Cihanbeyli'nin.

16 Aralık Salı günü saat 12.00'de iki fabrikada birden direniş başladı Cihanbeyli'de. İşin ilginç yanı, iki fabrikanın patronu da aynı kişi. Ayrıca, her iki fabrikada aynı malı üretiyor.

Bundan 4.5 ay öncesine kadar her iki işyerinde de yetkili sendika sarı Petrol - İş sendikası idi. İşveren "Alkim Alkali Kimya A.Ş. ve sarı sendika, işçileri çağdışı koşullar altında çalıştırmak için ellerinden gelen çabayı gösterdiler. İşbirliği içinde bunu başardılar.

İşçiler, kendileri ile direniş konusunda konuşmaya gelen YURUYUŞ muhabinine ince yazlık elbiseleri gösterip, kendilerine kıyık elbise olarak bunların verildiğini söylüyorlardı.

SARILARIN TEMSİLCİSİ

Sarı sendika temsilcisi rolünü oynayan kişi Celal Özkaya. İşçiler Özkaya için şunları söylüyorlar: "Buraya geldiğinde hiç birşeyi yoktu. Şimdi gömme banyolu mükellef bir evi var. Evinde, biri yatak odasında olmak üzere iki televizyonu var. Biz ise bu toprağın çocuklarıyız ama doğru dürüst yatacak yerimiz bile yok."

Özkaya işçilerin dertleri ile de ilgilenir. Örneğin işçiler ücretlerine zam istedikleri zaman "Biz bu kadar veriyoruz kabul eden eder, etmeyen defolur gider" diyerek.

İşçiler, kendi aralarında toplanır ve karara varırlar; bu işe bir son vermek gerekmektedir.

SARILAR ÇÖKÜYOR

İşçiler toplu halde Petrol - İş'ten istifa ederek devrimci Petrol - Kimya İş'e geçtiler. Sendikasını değiştirmeyen bir tek işçi yoktur. Petrol - Kimya İş yetkili olduğunu ilan edince, "Alkim"

Cihanbeyli işçilerinin yumruğu

den altı kişi, "Bolluk" tan ise 30 kişi (işçilerin tamamı) işten çıkarılır. İşçiler toplanarak direniş kararı alırlar.

İşçiler, bütün arkadaşları işe alınmaya kadar direniş sürdürmeye kararlıdır. Direniş 16 Aralık günü saat 12.00'de başlar.

"PATRON DİZE GELECEK"

Alkim patronunun çalışma odasının penceresinden karşıya bakıldığında bu slogan görülmüyordu. Patron, önce ya-

ırım dize gelme taktiğini denedi. Alkim den çıkarılan 6 işçinin işe alındığını, ancak Bolluk'tan çıkarılanların tekrar işe alınmayacağını söyledi işçilere. İşçiler yeniden toplandılar, diğer arkadaşlarının tümü işe alınmaya kadar direnişlerini sürdüreceklerdi.

Direniş sürüyor. Cihanbeyli işçilerinin sloganlarından biri şu: "İşçiyiz güçlüyüz, devrimde öncüyüz" Konya Ankara asfaltından geçen arabalar Cihanbeyli'den geçerken şu sloganla karşılaşıyorlar "Faşizmi biz ezeceğiz."

BUGÜN SERMAYE, HER ALANDA FAŞİST KOMANDOLARI YARDIMA ÇAĞIRIYOR. YENİ BİR SIKIYÖNETİM Mİ TEZGAHLANIYOR; GELSİN KOMANDOLARIN TAHRİK VE SALDIRILARI. BİR İŞYERİNDE "OYUNU BOZAN" DEVRİMCİ BİR SENDİKA MI VAR; SALDIRT KOMANDOLARI BURADAKİ İŞÇİLERİN ÜZERİNE. SERMAYE, FAŞİZME VE ONUN KOMANDOLARINA DUYDUĞU İHTİYACI HER DÜZEYDE AÇIĞA VURUYOR ARTIK.

yük etken yeterli olmasa da işçi ve emekçi sınıfların bilinç ve örgütlenme düzeyi.

FAŞİST TIRMANIŞ FABRİKALARDA

Tariş olayları faşist tırmanışın fabrikalara sıçratılmaya çalışıldığına somut bir örneği. Aynı zamanda sermaye - Faşist Komando - Polis işbirliğine de güzel bir örnek. Bu olaylar karşısında ilerici ve demokratik kuruluşların olumlu sinav verdiklerini söylemek mümkün değil. Olayın en geniş biçimde ve bütün demokratik olanaklar kullanılarak kamu oyuna yansıtılmasında yeterli çaba gösterilmedi.

Olayın sevindirici yanı, faşist saldırılar yoğunlaştıkça işçilerin birbirine kenetlenmesi ve salt sendikalar ile faşizme karşı mücadele verilemeyeceğinin anlaşılmasıdır.

MC iktidarının sonu yaklaştıkça bu tür olayların artacağına kuşku yok. Görev işçi sınıfının örgütlenmesine hız verememesi. Esasen faşizmi geriletmenin ve giderek faşizm tehlikesini ortadan kaldırarak başarılı sonuç vermedi. Bunda en l

Komandoların boy hedefi

fabrikanın diğer bölümlerine de sistemli ve planlı bir biçimde yöneltiliyor. Burarlarda olanları bir başka işçinin ağzından dinleyelim:

"... dışarıda bağırma çağırışma vardı. Ben hemen dışarı çıktım. Ne oluyor demeye kalmadan baktım Seyfettin ve Mehmet yeni gelen ve komando tabiri ile anılan işçileri peşine takmışlar

- Vurun Komünistlere
- Komünistleri yaşıatmayın
- Bunları buradan sürelim, Moskova sürelim

diye bağırıp çağırıp, kendilerinden olmayan Tekstil Sendikasına üye işçi arkadaşlara vurmaya başladılar. Ben bu ara hemen makina dairesine koştum içeri baktım, orada da kavga dövüş va. Ben soyunma bölümüne girdim. Baktım bir arkadaş ayağından yaralı. Bıçak veya silah darbesi olabilir. Oldukça kan kaybediyordu..."

Fabrika şehir dışındadır. Olaylar başlamadan önce telefon bağlantısı ve elektrikler kesilmiş, servis arabaları kilitlenmiş, şoförler ortadan kaybolmuştur. Dört dörtlük bir tertiptir bu. İşçiler, bin bir güçlükte Polise haber ulaştırırlar. İki polis gelir. Evet iki polis. Olayların başlamasından 45 dakika sonra da Polis

ekipleri işyerine gelir. 'Saldırganı Faşist komandoların kimseden pervası yoktur. Polis geldiğinde hepsi oradadır. Maraşlı işçi polisin gelişini şöyle anlatıyor:

TRAFİK POLİSİ Mİ YOKSA ?

" Polis geldiğinde onlar ordaydı. Onları topladılar tek sıra yaptılar. Arama yaptılar. Belki 50 tane bıçak onlardan çıkarttılar. Bıçaklı alıyorlar 'Geç o tarafa'. Bıçak yoksa da geç. Tutma yok. Hatta birisi iki tane bıçak üzerinden çıktı. Birisi sustalı birisi büyük bıçak. ÜZERİNDEN BİR KART ÇIKARTTI POLİSE GÖSTERDİ 'GEÇ' dedi."

Kimdir bu adam? Komandolar ile birlikte hareket eden ama büyük bir olasılıkla Komando olmayan bu kişi kimdir ?

Mizansen tamamlanmış Komando hareketi şimdilik bitmiştir. Bilanço: 3'ü ağır olmak üzere 15 yaralı.

Ne varki "Güvenlik Kuvvetlerinin yardımcı" Faşist komandolar bu kadarla yetinmezler. Ertesi gün yaralı işçilerin yatmakta olduğu SSK Tepecik Hastanesine basılır. Yaralı arkadaşlarının ziyaretine gelen işçileri gören Faşistler selameti Hastanenin arka kapısından

kaçmaktabullurlar. Hastabakıcı gömleği giydirerek komandoları hastaneye sokan bazı hastane personeli ile Tariş'ten gelen işçiler arasında tartışma çıkar. Polis 39 işçiyi yakalar. Ve kimlik tesbiti yaptıktan sonra Savanlığa sevkeder. Gece geç vakte kadar süren Mahkeme sonunda bir işçi tutuklanır.

SON MU, BAŞLANGICI MI?

Tariş olayları şimdilik burada bitiyor. Ne ki sorun çözümlenmiş değil henüz. Gelecek, yeni olaylara gebe.

Bu konu üzerine son bir kaç söz daha söylemek gerek. MC iktidarı ile birlikte yoğunlaşan ve Anadolu'ya kadar yayılan olayları, provakasyonları cümle alem biliyor. Bir biri ardına öldürülen öğrenciler, Tokat, Amasya, Malatya, Gerede ve Diyarbakır olayları. Ve en son, Profesyonelec şehit edilen T.İ.P. üyesi iki genç ve onların cenaze töreninde çıkan olaylar. Bunlar henüz unutulmadı. Sermaye sıkıştığı dar boğazdan demokratik hak ve özgürlükleri tamamen ortadan kaldıracak açık bir faşizme baş vurarak kurtulma çabasında. Ne ki sıkı yönetim girişimleri pek başarılı sonuç vermedi. Bunda en l

UNION DU PEUPLE DE FRANCE POUR LE CHANGEMENT DEMOCRATIQUE.

GAZETELER, İŞSİZLİK NEDENİYLE KİRA ÖDEYEMEYİP KONUTLARINDAN ATILANLARIN HABERLERİYLE DOLU. EN DRAMATİK ÖRNEK, 6 AYDIR İŞ BULAMAYAN BİR BABANIN, KONUTUNA EL KOYCAK MEMURLARIN GELDİĞİ GÜN 11 YAŞINDAKİ KIZINI ÖLDÜRÜP 9 YAŞINDAKİ OĞLUNU YARALADIKTAN SONRA İNTİHAR ETMESİ. ŞİMDİ AYNI DURUMDA OLUP DA FKP'YE HABER ULAŞTIRABİLENLERİN ATILMASI BAŞTA KOMÜNİST PARLAMENTERLER VE BELEDİYE ÜYELERİ OLMAK ÜZERE PARTİLİLERİN KARŞI KOYUŞUYLA GERÇEKLEŞMİYOR.

FRANSA'NIN GÜNCEL SORUNU:

« İLERİ LİBERALİZM » Mİ , « HALK BİRLİĞİ » Mİ ?

R. KA

Bazı ordu mensuplarının sendika faaliyetine girişmeleri üzerine iktidarın aldığı sert tutum, Fransa'da toplumsal bunalımın derinleştiğini gösterdi. Aslında bu bunalım, ülkedeki politik ve ekonomik bunalıma, Giscard hükümetinin antidemokratik çözüm yolları arama politikasının bir sonucuydu. Solun ortak hükümet programının 26 milyon seçmenden 13 milyonunun oyunu aldığı 1974 Mayıs Cumhurbaşkanlığı seçimlerinden bu yana Fransa'nın en güncel sorunu şu : Seçimi kazanan başkan Giscard ve büyük tekelci "Sol Birlik"i geriletebilecekler mi, yoksa kitleler, halk hareketi, birliğini güçlendirip çoğunluk olacak mı

"SOL BİRLİK" İ PARÇALAMA

Nazi işgaline karşı anti - faşist savaşta başı çeken Komünistlerin hükümetten ayrılmasından sonra, sosyal demokrasinin sınıfsal işbirliği ile, Fransa, yükünü emekçilerin çektiği bir gelişme dönemine girmiştir. Son 15 yılda hızlanan tekelleşme süreci ile de yeni bir döneme ulaşıyordu. Tekelleşmenin ulaştığı düzey, ülkenin politik, sosyal ve ideolojik yapısının tekeli devlet kapitalizmine uyumlu hale getirilmesini gerektiriyordu. Tüm sağ ortak adayı Giscard'ın sınıfsal görevi buydu.

Giscard'ın çevresinde birleşen sağ güçler, dünya kapitalist bunalımı ve "Sol Birlik" gibi iki engel karşısında, bu görevlerini yerine getirebilmek için bir yandan ideolojik uyutma kampanyasına girdiler. Diğer yandan da Sol Birlik'i parçalamak, sosyal demokrat kanadı sınıfsal işbirliğine çekerek Fransız Komünist Partisi'ni tercit etme çabasına giriştiler. Daha seçim kampanyasında Giscard radyoda şöyle diyor: "Fransa'da Sosyalist Parti hükümet etme sorumluluğuna getirilebilir. Ya tek başına yeni bir çoğunluk oluşturarak - ki bugünkü koşullarda bu olanaksızdır - yada büyük koalisyon olarak adlandıracağım yeni bir çerçeve içinde bir dengeye katılarak bu gerçekleşebilir. Federal Almanya'da ne oldu? 1978 milletvekili seçimleri Sosyalist Parti'nin katılımıyla bir çoğunluğun oluşabileceğini gösterir-

se, hükümette niçin sosyalistler olmasın Sosyalistlere evet, komünistlere asla!" Lüksemburg televizyonunda söyledikleri ise şöyleydi: "... seçilirim hedeflerimden birisi de Komünist Partisi'nin seçmenlerinin azalması için çalışmak olacak. FKP'nin oy oranı yüzde 15'in altına düştüğü gün, Fransa'da politik durum tamamen değişmiş olacaktır; çünkü artık hiç kimse onların mutlaka var olmasına gereğini inanmayacak!"

GISCARD'IN 500 GÜNÜ

Giscard'ın seçimlerden sonra Fransız halkından istediği 500 gün hiç de iyi sonuç vermedi. İşsiz sayısının yakında 1.5 milyonu aşması bekleniyor. Enflasyon hızı giderek artıyor. Sanayi üretimi 1974 Mayıs'ından 1975 Mayıs'ına kadar yüzde 15 düştü. Kullanılmayan üretim kapasitesi iki misli arttı. 1975'te Fransa'da büyüme hızı sıfır olacak. İflas eden işyeri sayısı bir yılda iki katına ulaştı. En çok etkilenenler orta ve küçük işletmeler. 1975 başından bu yana günde ortalama 40 işyeri kapanıyor. Bunların 11 tanesi inşaat ve bayındırlık sektöründe. Karları çok artan işletmelerde bile istihdamın kısılması, bunalımın gerçek sorumlusunun kim olduğunu gösteriyor. Örneğin madencilik alanında iş yapan Solicar ve Usinor firmaları 1973 - 1974'de karlarını yüzde 170 ve 67 oranında artırırlarken 12500 işçiye yol verdiler. 30 bin işçi daha aynı tehlikeyle karşı karşıya. Gazeteler işsizlik nedeniyle kira ödeyemeyip konutlarından atılanların haberleriyle dolu. En dramatik örnek, 6 aydır iş bulamayan bir babanın, konutuna el koyacak memurların geldiği gün 11 yaşındaki kızını öldürüp 9 yaşındaki oğlunu yaraladıktan sonra intihar etmesi. Şimdi aynı durumda olup da FKP'ye haber ulaştırabilenlerin konutlarından atılması başta komünist parlamenteler ve belediye üyeleri olmak üzere partililerin karşı koyuşuyla gerçekleşmiyor.

"İLERİ LİBERALİZM"

Buna karşılık Giscard hükümeti, vaud ettiği reformları, tekeli sermaye-

nin egemenliğini kolaylaştırdığı ölçüde sürdürme çabasında. Bir yandan geniş kitlelerin baskısıyla seçmen yaşı 18'e indirilirken; diğer yandan Radyo ve Televizyon, muhalefet için anlatım özgürlüğü daha da kısıtlanarak yeniden düzenlendi. Giscard'ın "ileri liberalizm" sloganıyla halk kitlelerine getirebildiği reformlar bunlar.

Bu arada Giscard hükümeti büyük tekellerin kamu fonlarıyla finansmanını arttırdı. Son yılın iyi bir örneği Peugeot ve Citroen otomobil fabrikalarına birleşmeleri sırasında 1,45 milyar frank verilmesi. Fransız sermayeli Uluslararası Informatik Şirketi (C.I.I)'nin ABD Honeywell - Bull şirketi egemenliğine geçmesini sağlamak üzere de 1,75 milyarlık katkı kararlaştırıldı. Büyük ihracatçılara verilen 7 milyar kredi yanında özel şirketlerin büyük yatırım projelerine yapılan 30 milyar franklık yardım, kaynakların belli birkaç mali gruba aktarılmasını belgeliyor. Ulusal Bilimsel Araştırma Merkezi (CNRS) Rhone - Poulenc grubuyla imzalandığı anlaşma ile bu alanda öncülüğü yapmakta. Önemli bir başka nokta da yatırımların giderek artan bir oranda borçlanma yoluyla karşılanması. Geçen yıl yayınlanan resmi bir araştırma, 1963'te yatırımların yüzde 10'u borçlanma ile karşılanırken, 1972'de oranın yüzde 30'a çıktığını gösteriyor. 400 işletmede yapılan bir araştırma, borçlanma ve faizlerine yapılan ödemelerin, hissedarlara yapılan ödemelerin toplam payından 6 - 7 defa fazla olduğunu gösterdi. Bu göstergeler, ekonomide mali sermayenin egemenliğinin artmakta olduğunu kanıtlamakta.

Buna karşılık, ulusal yaşamda büyük önem taşısa da doğrudan Fransız kökenli uluslararası tekelileri ilgilendirmeyen bazı sektörler ya yok olmaya ya da yabancı sermayeye bırakılıyor. Tekstil bu konuda iyi bir örnek: Tarım ve Gıda sanayinde de başta İngiliz firmaları olmak üzere yabancı sermaye güçlü duruma geçti. ABD, İngiliz ve Federal Alman firmaları telekomünikasyon alanına da el attılar.

Kapitalist dünyanın devlerinin, geçtiğimiz ay yaptıkları toplantılarda bu konuların ele alındığı bilinmekte-

dir. Giscard, A.B.D.'den yardım sağlamak , çeşitli ödünler vererek A.B.D. ile ilişkilerini güçlendirmek istemektedir.

Bunalımın artması ve Sol Birlik'i parçalayamaması karşısında, Giscard şimdi yeni bir formül ileri sürüyor : Ekonomide devlet müdahaleciliğinin artırılması. Plandaki devlet müdahaleciliğinin tümü dev tekellerin yararına. Aslında büyük burjuvazi, bunalımın çözümü için ABD ve Federal Almanya'da bulunacak çözüme umudunu bağlamış durumda. Bu arada, bunalımı kitlelere daha çekilebilir hale getirmek amacıyla "reformlar" yeniden pişirilip ölenine konmakta. İlginç bir raslantı da, Giscard'ın planının, FKP programı ile aynı başlığı taşıması..

Bunalımın derinleşmesi karşısında Sol Birlik içinde ver alan Sosyalist Parti ve Sol Radikaller , sermayenin bu birliği bölme çağrılarını cevapsız bırakıyorlar. Ancak bazı belirsizlikler de çıkmıyor değil. Sosyalist Parti, yer yer, Ortak Hükümet Programı'nın güncelliğini erteleyebilecek bir tutumda olduğu izlenimini verebiliyor. Buna karşı, Sol Birlik'in motor gücü durumundaki FKP, kitleler önünde açık eleştiri ve eylem önerileri politikası uyguluyor. Ayrıca, kuruluşunun 55. yılı olan 30 Aralık'a kadar önüne hedef olarak koyduğu 100 bin yeni üye, işyeri hücrelerinin 8000'e çıkarılması, 300 yeni kırsal alan hücreci kurulması hedeflerinin gerçekleşeceği anlaşılıyor.

Sol Birlik'i dağıtamayacağını anlayan büyük sermaye, bir yandan "ileri demokrasi" görünümünü sürdürürken, bir yandan da daha otoriter bir rejime zemin hazırlama çabasından geri durmuyor. Kimileri, "ordu liberal toplumun başvurabileceği son çaredir" gibi sözlerle niyetlerini açık açık ortaya koyuyorlar. Diğer yandan da iktidar, mücadeleyi Avrupa planına aktarmak için Avrupa Birliği çalışmalarında oldukça aceleci davranıyor.

Fransa'daki bunalımın temelinde yatan, bu...

CHP SOSYALİST ENTERNASYONALE KATILIRKEN

MEHMET AKÖZER

CHP'nin, dünyanın belli başlı sosyal - demokrat partilerini biraraya getiren Sosyalist Enternasyonal'e katılacağı açıklandı. Aslında, bir süreden beri, CHP'li milletvekilleri Avrupa Parlamentosu'nda "sosyalist grup"un içinde yer alıyorlardı. Bu nedenle, son katılma kararı beklenmedik bir gelişme olmadı.

Alınan kararın değerlendirilmesi için, bazı tarihsel gerçeklerle birlikte, günümüze ait bazı gözlemlerde de bulunmak gereklidir. Bilindiği gibi Sosyalist Enternasyonal, tarihsel olarak birinci Dünya Savaşı sırasında, II. Enternasyonal'in bünyesi içinde sınıfsal - uzlaşmadan yana partilerle devrimci sosyalizmi benimseyen partiler arasında meydana gelen bölünmeye dayanmaktadır. Ancak, Sosyalist Enternasyonal bugün dünyada yeni bir güçler dengesine göre oluşmaktadır.

DOĞUŞ AŞAMASINDA SOSYALİST ENTERNASYONAL

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra, iki dünya sistemi arasında bir mücadele başladı. Birçok Avrupa ülkesinde sosyalist devrimin objektif koşullarının ortaya çıktığı bir ortamda, tekelci kapitalizm, sosyalist sisteme ve sınıf mücadelelerine karşı kapitalist sistemin politik üst yapısına yeni kurumlar sokma gereğini duydu. Bu kurumların amacı, çeşitli toplumsal güçleri bir anti - komünist blok içinde birleştirmekti. Batı Avrupa'nın reformist partileri, tekelci burjuvazi ile işçi sınıfı arasında bir uzlaşma sağlayarak, muhalefette de kalsalar iktidar da olsalar, tekelci burjuvazinin iktidarına destek oldular. Büyük çoğunluğu, kapitalizmde köklü değişikliklerin olduğunu ileri sürerek, işçi sınıfı iktidarı hedefinden vazgeçtiklerini açıkladılar.

Sosyalist Enternasyonal, reformist politikayı uluslararası düzeyde koordine etmek amacıyla kuruldu. Reformist, sosyal - demokrat partilerin her ülkedeki ortak hedeflerini saptamayı, aralarında bir dayanışma ve yardımı sağlamayı amaçlamaktaydı.

Bu kuruluşun temelinde sosyalist sisteme karşı olma ilkesi ağırlıktaydı. Kuruluş aşamalarında, işçi sınıfı iktidarı hedefinden vazgeçmiş, tekelci devlet reformculuğu politikası yürüten güçlerin liderliğindeki bu kuruluşun bugünkü durumu nedir? İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana dünya durumunda oluşan değişiklikler, sosyalist enternasyonalin durumuna da yansımıştır. Bu konuyu, sosyal - demokrat partilerin kendi aralarındaki ilişkiler ve dış dünya ile ilişkileri olarak iki düzeyde ele almak gerekmektedir.

SOSYALİST ENTERNASYONALİN BUGÜNKÜ DURUMU

Bugün kapitalist ülkelerin birçoğunda sol'un iktidara gelmesi olanağı belirmiş ve gündeme gelmiştir. Bir sol iktidar, genel olarak sosyal - demokrat hareketin de komünist partilerin de dışında düşünülememektedir. Sosyal - demokrat hareketin iktidar politikası ise, her ülkedeki somut koşullara ve işçi sınıfı hareketinin tarihi geleneklerine göre biçimlenmektedir. Bu durumda, eş güdümlen sağlanması daha da önem, ivedilik kazanmıştır. Ancak, sınıf mücadelesinin bugün ulaştığı boyutlarda, her ülkedeki koşulların çeşitliliği düşünüldüğünde, sosyal - demokrat hareketin ortak bir politikada birleşmesi zordur, gittikçe de zorlaşmaktadır. Dağılıma yönündeki bu eğilim karşısında, güçlü sağ sosyal - demokrat partiler, diğerleri üzerinde baskı yolunu seçmişlerdir. Alman Sosyal Demokrat Partisi'nin, Fransız Sosyalist Partisi'nin komünistlerle "halk cephesi" politikasına karşı bir sağ işbirliği alternatifini üzerinde çalıştığı geçenlerde açıklanmıştır. (Yürüyüş, sayı 36). Sonuç olarak, "uluslararası" sosyal - demokrat hareketteki birleşme görüntüsünün, daha çok ilerdeki ideolojik bir bölünmenin habercisi olduğunu söylemek yerinde olur.

Sosyal - Demokrat hareketin dış politikası da bir değişim içindedir. Bugüne kadar, sosyalist sisteme karşı düşmanlık politikasında sağdan farklı olmayan, hatta sağın yedeğinde yer alan sosyal - demokrat partiler, artık bu politikanın geçersiz olduğunu görmeye başlamışlardır. Bu politika, zamanımızın dünya gerçeklerine uymadığı gibi, kitleleri uyutmak için de ideolojik bir silah olmaktan çıkmıştır. Toplumsal dönüşüm isteğine geniş işçi ve emekçi yığınlar tarafından sahip çıkılması, "sosyalizm" hedefinden yeniden söz açılmasını zorunlu hale getirmiştir. Aslında bu gelişme, tekelci devlet kapitalizmi sisteminde, patlamaları önlemek için toplumda sınıflar dengesini düzeltme zorunluluğunun bir sonucudur. Bu zorunluluk, Fransa'da olduğu gibi, sağcı burjuva partileri tarafından da kabul edilmektedir; kapitalist toplumda genel bir eğilimdir.

TÜRKİYE'DEKİ "GÖZALTI"

Türkiye'deki ilerici partilerin, demokratik kuruluşların, dış ülkelerde i-

Ecevit Olaf Palme ile

lişkiler kurlmaları, kendi paralellerindeki örgütlerle işbirliği yapmaları bugüne kadar sıkı bir "polis" denetiminde olmuştur. Kapitalizmin evrenselleştiği, sağ ve sol güçlerin dünyanın her ülkesinde benzer ve temelde özdeş bir mücadele içinde olduğu günümüz dünyasında, politik hareketlerin ülke sınırları içinde kalmasını istemek, demokratikleşmeyi engellemek isteyen egemen sınıflara özgü bir tutumdur. Kapitalizmin egemen olduğu ülkelerde sağ, tam bir uluslararası birleşme ve dayanışma içindedir. Bu, emekçi halkın örgütlerine, ilerici ve sosyalist partilere ise yasaklanmaktadır. Meslek örgütü durumundaki işveren dernekleri ülkemizde tam uluslararası bir serbesti içindeyken, hatta teşvik edilirken, CHP Genel Başkanı'nın gezilerini kovuşturmak isteyenler olmuştur. İlerici örgütlere karşı Anayasaya aykırı olarak sürdürülen bu anti - demokratik uygulamanın son bulmasında bütün ilericiler birleşmelidirler.

VE CHP'NİN KARARI

CHP'nin sosyalist enternasyonale katılması, tek başına ele alındığında, burjuvaziye korku verecek bir şey değildir. Hatta, şu anda sosyalist enternasyonelin başını "tekelci" sağ sosyal - demokrat partilerin çekmesi, CHP'nin Türkiye'de tekelci güçlere daha az antipatik gelmesini sağlayıcı bir etken olarak kullanılmak istenebilir. Ancak Türkiye'de genel olarak sermaye sınıfı, bugün bir sosyal - demokrat iktidarı dahi kendisi için bir tehlike görmektedir. Bu durum dikkate alınır, CHP'nin Avrupa sosyal - demokrat partileri tarafından desteklenmesi, CHP'nin bu yolla iktidara hazırlanması sermaye sınıfı açısından hiç de memnuluk verici değildir. Bu yüzden de, esas bu nedenle, sosyalist enternasyonale katıldığı için sağ CHP'ye saldırı olacaktır. İkinci olarak, CHP'ye fiilen tanınan bir hakkın diğer ilerici örgüt ve partilere yasaklanması, bu hakka bu örgütler tarafından sahip çıkılmaması mümkün değildir. Bu hakkın onlara yasaklanması bundan sonra burjuvazi için de çok zor olacaktır. Bu, burjuvazinin korkusunu artıran ikinci bir etkidir.

CHP'nin Sosyalist Enternasyonal'e katılma kararı, Türkiye'de bilimsel sosyalistlere bilmedikleri bir şeyi öğretmiş değildir. CHP'yle ilgili bugüne kadar yapılan çözümlere aykırı bir niteliği olmadığı gibi, bilimsel sosyalistlerin CHP karşısındaki politikalarında da bir değişiklik sonucu doğurmayacaktır. CHP niteliğindeki bir partinin, Sosyalist Enternasyonal'e katılması nedeniyle suçlanması da, herhalde, CHP hakkında spekülasyonlarla vakit öldürmeyenlerin aklından geçecek şey değildir. Aksine, bilimsel sosyalistler, yukarıdaki paragraflarda açıklanan gerekçeler nedeniyle CHP'nin sosyalist enternasyonale katılmasını ileri bir gelişme olarak görürler. Ancak bunun, İspanya'da, Portekiz'de olduğu gibi solun birliğinin parçalanması için bir çesit " dış müdahale " aracı haline getirilmesinin de karşısındadırlar. Demokrasie içtenlikle bağlıysa, CHP'de bunun karşısında olduğunu açıklamak ve pratikte göstermek zorundadır.

Polonya Birleşik İşçi Partisi'nin 7. Kongresi 8-12 Aralık tarihleri arasında yapıldı. Kongrede Edward Gierk yeniden parti birinci sekreteri seçildi. 2 milyon 359 bin asil ve 200 bin aday üyeye sahip olan PBİP'nin 7. Kongresini kapatış konuşmasında Gierk, kendisi, Merkez Komitesi ve Politik Büro için kongre sırasında kullanılan "övcü sözleri" teşekkür ettikten sonra: "Hatırlamak isterim ki, gerçekleştirdiklerimizin tümünün yaratıcısı, partimizin yöneticiliği altında 6. Kongre'nin talimatlarını gerçekleştiren işçi sınıfı, emekçi halktır" diyordu.

Partinin izlediği dinamik kalkınma çizgisini onaylandığını ve bundan sonraki beş yılın görevlerinin saptandığını söyleyen Gierk ekonomik görevleri de şöyle özetledi: "Önceki yıllar başlanan yatırımları tamamlamak, sinai ve tarımsal üretimi artırmak, piyasayı yönlendirme koşullarını iyileştirmek, dış ticaretteki olumsuz eğilimlerle mücadele etmek, son iki yıldır tarımda alınan yeterli sonuçları düzeltmek, ihracatın ve iç pazara yönelik ithalatın hızla artmasını sağlamak." Edward Gierk konuşmasını şöyle tamamladı: "Başarılarımızdan, aşırı bir gevşekliğe kapılmamalıyız. Aksine, bu başarılar ülkemizin büyük yaratıcı olanaklarına iyimser bir yaklaşım yandırmalıdır."

PBİP, 1948 yılında, Polonya İşçi Partisi ile Polonya Sosyalist Partisi'nin birleşmesi sonucunda oluştu. PBİP, 1948 den bu yana ülkenin sosyoekonomik politikasının çizilmesinde yönetici görevi üstlenmiş bulunuyor. 1948'den bu yana Polonya sanayi üretimini bakımından dünyada 10. sıraya çıkmış durumda. Böylelikle, PBİP Polonya toplumunun tümünü sosyalist kuruluş hedefleri çerçevesinde toplamayı başarmıştır. Ülkedeki diğer iki sosyal parti, Birleşik Köylü Partisi ve Demokratik Parti de PBİP'nin toplumdaki öncülüğünü kabullenmiş durumdadır.

ÖRGÜTSEL GELİŞME

7. Kongrede PBİP'nin örgüt yapısında bazı değişiklikler gerçekleştirildi. Merkez Komitesi üyelerinin sayısı 115'ten 140'a, yedek üyelerin sayısı da 93'ten 111'e yükseltildi. Aynı şekilde, Politik Büro üyeleri 11'den 14'e çıkarılarak, yedek üyelerin sayısı 4'ten 3'e indirildi.

Parti üyeleri arasındaki oranı yüzde 40,9 olan işçilerin Kongre delegeleri arasındaki oranı ise yüzde 43'tü. Yine, Kongre delegeleri arasında yüksek öğrenim görmüş olanlar yüzde 38,9'u buluyordu. Bu oran parti üyeleri arasında yüzde 15. PBİP'nin üye yapısı ile ilgili diğer bilgiler şunlar: 1970 yılında parti üyeleri arasında işçilerin oranı yüzde 40,3 iken bu yıl bu oran yüzde 41'e yükselmiş durumda. Bu yılın son altı ayın-

GİEREK :

«HERŞEY EMEKÇİ HALKIN ESERİDİR.»

da partiye kaydolun yeni üyeler içinde ise işçilerin oranı yüzde 67. Son 5 yıl içinde partiye yeni 64 bin teknisyen ve mühendis üyenin katılmasına karşılık toplam üyeler arasında bunların payında bir değişme görülmedi. Yine PBİP üyeleri arasında 225 bin köylü, 140 bin öğretmen, 107 bin iktisatçı, 36 bin doktor ve sağlık personeli bulunduğu görülüyor. Parti üyeleri arasında yüksek öğrenim görme oranı da 1970'te yüzde 12 iken bu yıl yüzde 15'e yükselmiş durumda. Partiyeye son beş yıl içinde üye olanların yüzde 66'sının yaşı 30'un altında. PBİP üyeleri arasında kadınlar yüzde 25 oranında.

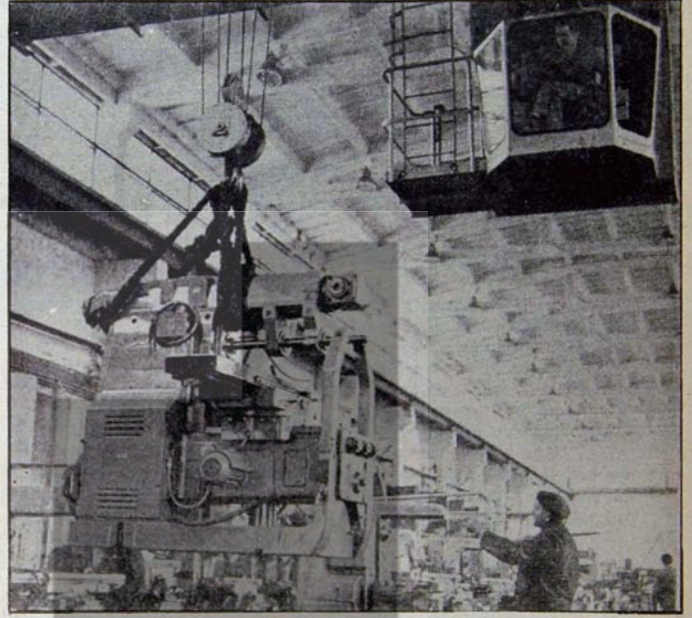
PBİP'nin 75 bin taban örgütü (hücre) bulunuyor. Taban örgütleri arasında, işletmelerde kurulan parti gruplarının oranı giderek artmakta. PBİP Merkez Komitesi 6. ve 7. Kongreler arasında 19 kez toplandı. Merkez Komitesi'nin 5. ve 6. Kongreler arasındaki toplantı sayısı ise 8. Politik Büro ise haftada bir kez toplanıyor. 6. Kongreden bu yana gerçekleştirilen bir değişiklik de, Merkez Komitesi ile, 1 milyon 200 bin işçiyi temsil eden 164'ü büyük işletme ve 100 kadar kömün arasında doğrudan bağlantının kurulması. Merkez Komitesi'nin aldığı her önemli karardan önce bu işletme ve kömünlere danışılıyor. Parti'nin günlük yayın organı "Trybuna Ludu" 1971'de günde 452 bin nüsha basılırken bu sayı bugün 860 bine yükselmiş durumda. Gazete, hafta sonlarında ise 1 milyon 250 bin nüsha basılıyor.

EKONOMİK GELİŞME

1971'de yapılan 6. Kongreden bu yana sanayi üretimi 2,5 misli, tarım üretimi ise yüzde 80 oranında arttı. Ülkenin ulusal geliri yüzde 70 oranında yükselirken gerçek ücretler ortalama olarak yüzde 40 arttı. Yalnız büyük sanayide değil, tüketim araçları sanayiinde ve ham madde ve tarım sektörlerinde yatırımların iki katı artması da Polonya'nın ihracat kapasitesinin büyük ölçüde artmasını sağlamış durumda. Önümüzdeki 5 yıl için ise gerçek ücretlerin yüzde 16-18 arasında yükseltilmesi planlanıyor. Planlananlar arasında, 1980'e dek tüketim araçları satışının yüzde 45, hizmet satışlarının da yüzde 60 oranında artırılması var. 1980'de kişi başına et tüketiminin 80 kg'a çıkarılması bekleniyor. Önümüzdeki 5 yıl içinde, geçmiş on yıldaki kadar yeni konut yapılması da planlanıyor. 1980'de milli gelirdeki sanayinin payının yüzde 58'den yüzde 62'ye yükseltilmesi planlanmaktadır.

SİYASAL HEDEFLER

PBİP'nin 7. Kongresi yalnızca ekonomik hedefleri saptamakla kalmadı. Aynı zamanda ülkenin siyasi ve toplumsal yapısının geliştirilmesi ve parti-

Pruszkow'daki 1 Mayıs Maden İşletmelerinden bir görünüş

ni yeni ihtiyaçlara uydurulması yönünde direktifler verdi. Bunların başında, "parti üyeleri ve partisiz yurttaşların sosyalist kuruluşta ortak eylem platformunu" oluşturan Ulusal Birlik Cephesi'nin ve bu Cephe'nin siyasi temelini güçlendirilmesi geliyor. Ulusal Birlik Cephesi'nin siyasi temeli, PBİP, Birleşik Köylü Partisi ve Demokratik Parti arasındaki işbirliğinden oluşuyor. Siyasi hedeflerden arasında sosyalist demokrasinin pekiştirilmesi, emekçi halkın yönetime katılmasının daha geniş ve zengin biçimler alması da yer alıyor.

Uluslararası işçi sınıfı hareketinin birliğinin güçlendirilmesi Merkez Komitesi raporunda şu deyimlerle raslanıyor: "Avrupa Komünist ve İşçi Partileri konferansının hazırlık çalışmalarının başarıyla ilerlemesi, barış güvenliği, işbirliği ve sosyal ilerleme mücadelesi için büyük önem taşımaktadır. PBİP, komünist hareketin dünya ölçüsünde yeni bir danışma toplantısı için hazırlanmanın vakti geldiği konusunda birçok diğer kardeş parti tarafından belirtilen görüşü paylaşmaktadır." Raporda daha sonra şu görüşlere yer veriliyor: "PBİP, komünist, sosyalist ve sosyal-demokrat partiler ve diğer demokratik gruplar arasındaki ilişkilerin geliştirilmesini bütünüyle desteklemektedir. Komünist hareketle ulusal kuruluş hareketinin ittifakının sıklaştırılması, Asya, Afrika ve Latin Amerika ülkelerindeki ilerici eğilimlerin daha da gelişmesi günümüz dünyasının gelişimi için büyük önem taşımaktadır."

Sosyalist ülkelerin çabaları sonucunda yumuşama'nın uluslararası du-

rumdaki hakim eğilim haline geldiği belirtilen raporda, daha sonra şöyle deniyor: "Yumuşamaya karşı olan güçler kapitalist ülkelerin siyasi yaşamında halâ etkindirler. Soğuk savaş güçleri, sosyalist topluluğuna çıkarlarına ve dünyadaki detant sürecine karşı eylemlerde bulunan Maoçu Çin yönetimi tarafından desteklenmektedir."

PARTİNİN GÜÇLENDİRİLMESİ

Parti'nin işçi sınıfıyla ve tüm topluma ilişkilerinin sıklaştığı belirtilen raporda "partinin en alt düzeydeki örgütlerinin parti faaliyetinin ve politikasının yürütülmesinin temel aracı" olduğu görüşüne yer veriliyor. Üyelikle ilgili olarak da şu sözler yer alıyor: "Parti üyeliği; ideolojik bağlılık, çalıştığı işte en iyi olma, disiplinli ve toplum sorunlarına duyarlı olma, özel hayatında ve başkalarıyla ilişkilerinde doğruluk görevlerini içermektedir."

Günümüzde ideolojik çalışmanın öneminin arttığı belirtilen raporda, "Sovyet Komünist Partisi tarafından biriktirilmiş teorik bilginin Marksizm-Leninizm'in gelişmesi için özel önem taşıdığı", öte yandan "barış içinde birarada yaşama koşullarında sosyalizm ile kapitalizm arasındaki ideolojik karşıtlığın daha da önem kazandığı" bildiriliyor.

Partinin sınıfsal yapısıyla ilgili olarak da şu değerlendirmelere yer veriliyor: "İşçiler özellikle ağır sanayi işçileri partinin gücünün ve liderliğinin temel direğidir. PBİP, bütün toplumsal tabakaların öncü temsilcilerini biraraya getirmektedir. O, tüm ulusun partisidir."

SANSÜR ÜZERİNE

MESUT ODMAN

Geçtiğimiz günlerde TRT Televizyonunda bir "forum" yayımlandı. Yeşilçam'cular, sinema yazarları ve "seçilmiş" sinema seyircileri, sinemada sansür konusunu tartışıyorlardı. İşte oyunun bu gerçek oyuncularını, kimileri kızgınlıkla saldıran, kimileri sus pus oturarak, kimileri de aklı başında sözler söyleyerek, izleyenlerin, birçok şeyi ve bir çok kimseyi yerli yerine oturtmalarını sağladılar. Hem de, forum yöneticisinin, zaman zaman konuşmacıları kısıtlayan, tartışmaları tehlikesiz sınırlar içinde tutmaya çabalayan tutumuna ve tartışmacıların seçiminde izlenmiş aşırı dengeliğe rağmen. ("Bir o taraftan, bir bu taraftan" diye özetlenebilecek bu denge anlayışının, tartışmanın ulaştığı sonucu nasıl sakatladığı bir kez daha görüldü. Bir konuyu gerçekten bilenlerle, lise sıralarından hatırladıklarıyla idare edenler "bire bir" yan yana getirilince, her şeyden önce konuya yazık oluyor).

BAZI ÖRNEKLER

Forumda söylenenlere değinmeden önce, sansürün yasaklama gerekçelerinden rasgele birkaç örneğe göz atmak hem yararlı, hem de epeyce eğlendirici olacak. İstanbul Ü Filim Kontrol Komisyonunun 1972/73 mevsiminde gösterilmesini yasakladığı yabancı filmlere ilgili yasaklama gerekçelerinden bazıları şöyle: (1)

"... Amerika'daki siyah-beyaz mücadelesi, solcu nümayişçilerin güvenlik kuvvetlerine karşı saldırıları milli rejimimize aykırı görüldüğünden..."

"... İngiltere'deki bir erkek kolejinde menfi ruhlu anarşist öğrencilerin diğer öğrencileri tahrik etmeleri, disiplinsizlik ve bozucu hareketleri... nede niyle..."

"... Solcu talebeleri işyana teşvik, solcu liderlerin resimlerini gösterilerle teşhir, hapishanelerden rahatlıkla kaçmak gibi kanunsuz hareketlerde bulunmayı hedef aldığı için..."

Ünlü yönetmen Visconti'nin Nazizm'in gelişimini anlatan "Goterdameron" adlı filminin "...dost bir ülkeyi küçük düşürücü..." bulunarak yasaklanması da, son yılların unutulmaz sansür kararlarından biridir. Sinema yazarlarının gülünçlü bir öykü olarak anlattıkları, bir yerli filme ilişkin şu sansür kararıyle konuyu bitirelim:

"...kayınpederin damadın eline sarılarak öpmek istediği sahne ile damadın babaya "öpülecek el varsa kızınımdır, kızının elini öp" sözleri, kayınpabalık gururunu tamamiyle kıran bir hareket olarak görüldüğünden yasaklanmasına ..." (2)

SANSÜR, SEKS DEMEK Mİ?

Yukarıdaki alıntılar, forumdaki Yeşilçam savunucularının devam etmesini istedikleri sansür hakkında bir fikir vermek için aktardık. Forum, seks filmleri furyasından yakınmalarla başlamış, sansür denilince akla gelen seks filmlerinden başka bir şey değildi gibi, konu sapırılmıştı. Ancak, foruma katılan ilericiler sinemacı ve yazarların müdahalesiyle, sorunun asıl önemli yanı üzerine konuşulmaya başlandı; sansürün, sinemanın emekçi sınıfların yararına sunulabilecek büyük gücünü yok etmek ya da dizginlemek için egemen sınıflarca kullanılan bir siyasal baskı aracı olduğu belirtildi.

Bu arada, Yeşilçam düzeninden değişik ölçülerde çıkar sağlayan kişilerin, nasıl açık seçik ve ilkel bir biçimde sansürün savunucusu oldukları da ortaya çıktı. Sözelimi, delikanlıların seks filmlerinden tanıdıkları bir yıldız, sansürden çok memnundu; yalnız, kendilerinin de sansürcüler arasına alınmalarını "bilirkişilerden istirham" ediyordu. Yeşilçam'cı bir yapımcı da, sinemanın ne büyük bir propaganda aracı olduğunu lise birdeki Milli Güvenlik dersinde öğrendiğini, Türkiye'nin jeopolitik durumunun sansürü gerektirdiğini söylüyordu.

SANAT MI, DEVLETİN BEKASI MI?

Yeşilçam cephesinin en konuşkan, en saldırgan adamı ise "Prodükörler Cemiyeti" başkanı Umit Utku'ydu. Sansürün ateşli savunuculuğu görevini üstlenen Bay Utku, sıkışıkça, ağababalarının "devletin temeline dinamiti koymak", "hürriyetleri yok etme hürriyeti", vb. yalanlarına sarıldı. Nedense, "köhnemiş Yeşilçam" sözünden de pek alındı. Öylesine kaybetti ki kendisini, bu herkesin bildiği doğruyu söyleyen Ali Özgentürk'ün sözünü kesmeden dinlemek "nezaketini" bile gösteremedi. Sataşmaları sırasında söyledikleri de, televizyon başındaki milyonlarca seyirci için çok öğretici olmuştur herhalde Birinde, şuna benzer şeyler söyledi: "Yeşilçam, sermayesiyle, çalışma şekliyle, ideolojisiyle, her şeyiyle milliyetçi bir sinemadır". (Az önce değindik: Ağababalarının izinde.) Bir de, "işçilerin-köylülerin sorunları" gibi bir söz geçince, şöyle bir sataşma geldi Bay Prodükör canibinden: "İşçi-köylü yok, millet var". (Ulusal servetlerin üstüne çekilenlerle onların çömezleri, o servetleri yaratırların adına bile dayanıyorlar.)

Onca lâl kalabalığında araya gitmemesi gereken bir özdeyiş daha vardı Sağcı bir sinema yazarından geldi: "Mühim olan, sinema veya sanatı, yoksa devletin bekası mı? Bağımsız sanat havarilerinin kulakları çınlasın!

(1) Bkz. : Burçak Evren, "Sansür ve Göremediğimiz Filmler", Yedinci Sanat, sayı 5, Temmuz 1973.

(2) Aktaran: Onat Kutlar, Yeni a Dergisi, sayı 5, Aralık 1972.

BİRAZ DA FORUM'UN YÖNETİCİSİ ÜZERİNE

Duyduk ki, Forum programının yöneticisi Turan Erdemgil 21 Mayıs olayları nedeni ile Harp Okulu'ndan atılanlar arasında imiş. Sonra Siyasal Bilgiler Fakültesi öğrencisi olmuş ve bu okulu bitirmiş. Erdemgil'in SBF öğrencisi olduğu sıralardaki lakabı "Polis Turan"mış. Mezuniyetten sonra Londra Üniversitesi'ne doktora öğrencisi olarak başvurmuş Erdemgil, önce doktora öğrenciliğini kabul edilmiş. Fakat söylenenler doğru ise, kendilerinden referans istenen SBF öğretim üyeleri adı geçen "polis" olduğunu Londra Üniversitesi'ne bildirmişler. Bu bilgi üzerine Erdemgil Doktora öğrenciliğinden çıkarılmış.

Şimdi Forumları yönetiyor. Söz kesiyor, söylenen sözlerle kendine özgü yorumlar getiriyor.

GENÇLİĞİN DERS KİTABI

HALİS DOĞAN

Bulgaristan Devrimci Gençlik Hareketi Tarihi, Dimitrov Gençlik Akademisi üyelerince hazırlanmış. 1878'den 1956 yılına kadar Bulgaristan Gençliğinin mücadelesini anlatıyor. 1870'ler, kapitalizmin emperyalizm aşamasına girdiği yıllar. Bulgaristan'da kapitalizm hızla geliyor. Özel iş yerlerinde iş günü 15 saat. İşçilerin yüzde 78'i kadın ve çocuk.

Bulgaristan İşçi Sosyal Demokrat Partisi (BRSDP), kuruluşuyla birlikte işçi, köylü ve öğrenci gençliğin mücadelesine yön veriyor. Partinin girişimi ile İşçi Sosyal Demokrat Gençliği Birli-

ği (SRSDM) kurulur. SRSDM'nin merkez yönetiminde BRSDP temsilcisi olarak Dimitrov da yer alır. SRSDM demokratik merkezîyetçi idi. Balkan savaşında ve Birinci Dünya Savaşında savaşa karşı mücadele etti.

SRSDM 1919'da K.Gençler Birliği (BKMS) adını alır. 1922 yılında işçi çocukları armağanlarını Sovyet çocuklarına gönderirler. Komsomol, savaştan sonra kurulan spor, turizm, içki ve tütün aleyhtarları dernekleri, gençliğin sınıf bilincini zayıflatmak amacıyla kurulmuş burjuva dernekleri olarak görülür. Karşı güçlere bu derneklere girer, çalışır ve yönetimi ellerine alırlar. 1920'de Çiftçi Birliği hükümeti (BZNS) iktidara gelir. Partiyeye karşı düşmanca tavır takınır. Parti de hükümetle ittifak için çaba göstermez. Komsomol ise faşist Gençlik Örgütleri ile mücadele edeceğine Çiftçi Halk Birliği'nin etkisindeki Çiftçi Gençler Birliği (ZMS) ile Geniş Sosyalistler Partisi'nin yönetimindeki Sosyalist Gençler Birliği (SSM) ile uğraşır. 1923'ün 9 Haziranında faşist hükümet darbesi yapılır; A.Stambolski öldürülür. Komsomol üyelerinin önderliğinde birçok yerde ayaklanmalar çıkar. Fakat Parti tarafsızlık kararı alır. Faşist Tsankov Hükümeti bütün demokratik güçlere karşı amansızca harekete geçer. 23 Eylül'de parti tarafsızlığını değiştirir ve genel ayaklanma başlar.

"SOL ÇOCUKLUK"

Parti, Bulgaristan'da kapitalizm geçici bir istikrara kavuştuktan sonra da silahlı ayaklanma çizgisini değiştirmedir. Tsankov Hükümeti ise durumunu güçlendirmiş, bir katliam hazırlıyordu. 16 Nisan 1925'de kiliseye atılan bir bomba buna fırsat verdi. Partinin bomba olayına karşı olduğunu açıklamasına rağmen bütün demokratik güçlere karşı terör, kırmış başladı. Komsomolcular işkence altında son nefesini verirlerken "Onlar devamıza devam edecektir!" diye haykırdılar. Parti silahlı ayaklanma çizgisini değiştirdi. 1927 yılında Partinin açık örgütü İşçi Partisi (RP) kuruldu. Kısa bir süre sonra İşçi Gençliği Birliği (RMS) kuruldu. Sekter görüşlü bazı Komsomolcular RMS çizgilerini oportünist bir çizgi olarak gösterdiler.

RMS'nin tüzüğü kabul edilmedi; yayın organı sık sık toplatıldı; sorumluları tutuklandı. 30 Mart 1930'da Bulgaristan Genel Halk Üniversiteleri Birliği (BONSS) kuruldu. BONSS, üniversiteye dönen Tsankov'a karşı büyük bir kampanya açtı. Tsankov'a ders vermek yasaklandı. 1932'de Partinin sol sekte grubun eline geçmesinin Gençlik Hareketine olumsuz etkisi oldu. Gençlerin öncü olmaları gerektiği teorisi harekete büyük zararlar verdi. Komsomol eylemini faşizme karşı değil ZSM ve SSM'ye

yönelmişti. 19 Mayıs 1934'te Askeri bir hükümet darbesi yapıldı. Siyasal partiler kapatıldı. Parti ve RMS askeri faşist diktatörlüğün kitlelerdeki burjuva demokrasi hayallerini suya düşürmek istiyordu. Demokratik kuruluşları faşizme karşı örgütleneceği yerde sovyet iktidarı şartlarının olgunlaştığını ilan etti ve asıl darbenin sosyal demokrasiye indirilmesini istedi. Bu tutum partiyeye ve gençliği kitlelerden kopardı.

25 Temmuz 1935'de açılan Üçüncü Enternasyonal'in VII. Kongresi bir dönüm noktası oldu. Partiyeye yeni bir çizgi hakim oldu. RMS kitlevi gençlik örgütlerinin herbirinin özel niteliğini dikkate alarak onlara ilericici antifaşist bir nitelik vermeye çalıştı. BONSS öyle boykotlar yaptı ki sağcı öğrenciler bile katılmak zorunluluğunu duydular. RMS İkinci Dünya Savaşında da faşizme ve işgalci nazilere karşı savaştı; dört Alman ve yedi Bulgar tümeninin Sovyetler'e saldırmasını önledi.

Aradan şu kadar yıl geçtikten sonra açıkça görülmüyor: Bulgaristan'da 1923'e kadar olan mücadele demokrasi kurma ve koruma; 1923 - 1944 arası mücadele ise faşizme karşı demokratik güçlerin mücadelesi idi. Sol sekte tutum her iki mücadeleye de sakatlamıştır. *Bulgaristan Devrimci Gençlik Hareketi Tarihi, Çağrı Yayınevi, Çev. Orhan Aydın 334 sayfa, 17,50 TL.

ENERJİ SORUNUNA HALKTAN YANA POLİTİKALARLA ÇÖZÜM GETİRİLEBİLİR

● Elektrik Mühendisleri Odası'nın bir teknik kongre düzenlediğini öğrenmiş bulunuyoruz. Bu kongreyle neyi amaçlamaktasınız?

Odamızın düzenlediği ve 24 - 26 Aralık tarihleri arasında DSİ'de yapılacak olan kongrede elektrik enerjisi sorunu ele alınacak. Ayrıca imalatın sergilenen Türkiye Elektrik ve Elektronik Sanayii Sergisi de birlikte yapılacak.

VII. Teknik Kongre bundan öncekine benzer nitelikte. Ancak güncelliğini sürdüren ve sürdüreceği enerji sorununu yeni boyutlarıyla tartışmak, çözüm önerilerini geliştirmek amacını güdüyor. Elektrik enerjisinin üretim ve tüketiminde toplum yararını gözetilen ulusal politikaların belirlenmesini temel alıyoruz. Bugüne dek sürdürülen uygulamaların bu sorunu giderek ağırlaştırdığı bir gerçek.

● Ülkemizde elektrik enerjisi üretim ve tüketimi ne durumdadır? Diğer ülkelerle bir karşılaştırma yapabilir misiniz?

Bir ülkenin kalkınmışlığı sanayileşmede olduğu nokta ile tanımlanabilir. Sanayinin itici gücü ise elektriktir. Günümüzde elektrik enerjisi tüketimi, kalkınmışlığın temel ölçütlerinden biri sayılmaktadır. Bu nedenle elektrik enerjisi tüketimi açısından başka ülkelerle yapılacak bir karşılaştırma, aynı zamanda Türkiye'nin kalkınmışlığı hakkında da bir fikir verebilir.

Şu anda, kişi başına düşen elektrik enerjisi tüketimi bakımından Avrupa'da sonuncu sırada yer alıyoruz. Bu önemli bir ölçü. Ayrıca, karşılaştırmada nüfusu bizden az komşu ülkeler arasından seçme yapmak gerekli olacaktır kanısındayım. Örneğin Türkiye'de kişi başına tüketilen elektrik enerjisi Yunanistan'dakinden 4,5; Bulgaristan'dakinden 10 kat daha azdır. Nüfusu Türkiye'den çok daha az olan ülkelere baktığımızda, yalnız sıralamada değil, tüketim değerlerinde de çok geride kaldığımız anlaşılır.

Üretim tüketim talebinin karşılama ayrı bir sorun. Ülkemizde tüketim talebinin karşılama güçlüğüyle karşılaşılıyor. Enerjinin bol ve güvenilir olması zorunlu. Türkiye henüz bu düzeye ulaşmış değil. Özellikle sanayiden gelen dengesiz talepler zorluk yaratıyor. Elektriklere kalite düşüklüğünün nedeni bu. Başka bir deyişle, üretimle tüketim, güvenilir ve kaliteli bir düzeyin altında kasiyorlar.

Elektrik enerjisinden yararlanma, yani yararlanmadaki dağılım da adaletsizdir Türkiye'de. Nüfusun yarısından fazlası elektrik enerjisi tüketememektedir, buna karşın üretimin külfetine ortak edilmektedir. Özellikle doğu bölgesinde elektrik kullanımından söz etmek mümkün değildir. Öte yandan orta ve doğu Anadolu daki üretim olanaklarından batıda kümelenmiş montaj sanayii yararlanmaktadır. Elektrikğin batı ve kuzeybatı bölgesine iletilmesi güvenilir ve maliyetler yönünden ek sorunlar yaratmaktadır. Böylece elektrikliğin üretimi ve iletiminin yanı sıra, enerji sağlayan kaynaklar ve bunlardan yararlanma biçimi de birlikte ön plana çıkmaktadır.

● Elektrik enerjisi hangi kaynaklardan elde ediliyor? Kaynakların yeterli olduğu söylenebilir mi?

Doğal kaynaklara dayalı üretim tercihi Odamızın sürekli vurguladığı bir konudur. Bugün enerji yetersizliğinden söz etmek mümkündür. Ama bunu yerli kaynakların yetersizliğine bağlamak yanlış. Sermaye çevreleri uzun süre, enerji gereksinimini ileri sürerek dış kaynaklı üretim modellerini empoze etmeye çalıştılar. Alelacele kurulan ve pahalı üretim yapan gaz türbinleri bu zorlamaların ürünüdür.

Ülkemizde elektrik enerjisi üretiminde, petrol, kömür ve su kullanılıyor. Son yıllarda petrolün üretim içindeki payı artmıştır. Enerji maliyetlerinin artışına ve büyük döviz kaybına neden olan petrolün üretimdeki payı yarıya yakındır. Oysa su potansiyelinden ve kömür yataklarından tümüyle yararlanma yolu açıktır. Şu anda, hidrolik potansiyel dedimiz akarsu kaynaklarının ancak yüzde 4'ü kullanılıyor. Su kaynakları mevcut üretim kapasitesinin 6-7 katını sağlayacak düzeydedir. Elektrik enerjisi üretiminde linyit yataklarının verimli bir biçimde kullanılmasıyla kömürün elek-

trik üretimindeki payı kolaylıkla artırılabilir. Ancak hangi cins kömürden ne ölçüde yararlanılabileceğinin ve kömür miktarının saptanması için envanter çalışmalarına gerek vardır. Kömür rezervlerinin niteliği ve niceliğinin saptanması sürüncemede bırakılmış, kesin sonuçların alınması yoluna gidilmemiştir. Ayrıca özel sektör elinde bulunan linyit varlığı hakkında bu kesimin imtiyazlarından ötürü araştırma yapılmadığından kesin bilgiler toplanamamaktadır. Linyitlerin tümünden yararlanmak için, yatakların devlet denetiminde bulunması ve envanter çalışmalarına hızla gidilmesi şarttır.

Doğal kaynakların enerji üretiminde uzun süre kullanılması ve geliştirilmesi olanakları varken, bir yarıya çevrelere nükleer santrallerden söz edilmesinde yersizdir. Bu konu ayrıca işlenecek kadar geniş. Bugün için nükleer teknoloji ithalinin gereksizliği, nükleer teknolojinin Türkiye'ni değil, uluslararası tekelin pazarlama sorunu olduğunu belirtmek yeterli.

Elektrik enerjisi üretiminde kaynakların kullanımı kadar, yatırım projelerinin geçerliliği ve zamanlaması da önem taşımaktadır. Zamanında bitirilemeyen üretim birimlerinin gecikmesi ve diğer etkenler nedeniyle, iktidarlar, gaz türbinleri gibi petrol ürünleriyle çalışan küçük santralleri, açığı kapatmak amacıyla alelacele devreye sokmak zorunda kalmışlar, giderek bu pahalı uygulamayı benimser duruma gelmişlerdir.

● Enerji maliyetini artıran santral türlerinin, gecikmelerden doğan açığı kapatmak amacıyla kullanıldığını söylüyorsunuz. Yatırımların gecikmesinde hangi etkenler rol oynuyor?

Elektrik enerjisinin ucuz, bol ve güvenilir olması temel koşuldur. Bu koşulun yanı sıra, artan ihtiyacı karşılamak için de, santral inşasına ara vermek gerekir. Deneysel sonuçlar bize, inşa halinde olan santrallerin toplam gücünün, mevcut üretim kapasitesinin en az yarısına kadar olması gerektiğini göstermektedir. Türkiye de bu koşul hem merite, hem de zamanlama açısından yerine getirilmemiştir. Gecikmelerin çeşitli nedenleri var: Planlama safhasındaki etüdümlerin eksikliği, iç ve dış finansman sağlanmasında güçlükler, ulaşım sorunları, makine ve teçhizat dışardan karşılanması belli başlı nedenler arasında.

Denilebilir ki, planlı döneme girdiğimiz 1962 yılında beri santrallerin hiç birisi planlanan zamanda bitirilememiştir. Anbarlı, sarıyor, Tunçbilek, Seyitömer Hopa, Almus, Kovada, Gökçekaya gibi santraller 8 aydan 4 yıla varan gecikmelerle tamamlanamamıştır. Keban Hidroelektrik Santrali da üretime 4 yıl geç başlayabilmiştir. Keban barajının etüdü ile Türkiye'nin elektriklendirilme etüdü 1954 yılında Amerikan Ebasco firmasına verilmiş ve bu firmaya kesin projeler hazırlattırılmıştır. Dünya Bankasından alınan kredi gereği, Ebasco'ya proje hizmetinin yanı sıra müşavirlik ve kontrolük görevi de verilmiştir. Geçen yıl ortaya çıkan montaj hataları, farklı teknolojilerin arasında uyum sağlamada karşılaşılan güçlükler, etüdümlerin yetersizliği, müşavir firmasının çıkardığı güçlükler, Keban örneğinde açık seçik ortaya çıkar. Yerli uzmanlar jeolojik etüdümlerin yetersizliği ve yer seçimindeki yanlışlığı 1962 yılında belirtmişlerdi. Bilindiği gibi yıllarca Keban barajının altında su kaçırarak mağaraların doldurulmasıyla uğraşmışlardır.

1962 - 1975 yılları arasında gecikmelerden doğan üretim kaybı, bugünkü mevcut üretim kapasitesinin iki katıdır. Halen yalıtım programlarda yer alan yatırımlar da benzer gerekçelerle ertelenmektedir. Enerji üretiminde gerekli düzeye bir türlü erişilemediği için mevcut santraller sürekli üretim zorlaması altındadır.

● Yabancı ülkelerle yapılan enerji alışverişini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Enerji alışverişini uluslararası bir uygulama. Ülkelerin iletim şebekeleri birbirine bağlanarak enerji aktarımı yapılabilir. Bu uygulamada, ülkelerarası saat farklarından yararlanarak, günün çeşitli saatlerinde ihtiyaca göre enerji akışı yön değiştiriyor, ayrıca güvenilirlik ve yatırımlarda rantablite sağlıyor. Sözü ettiğimiz ülke Bulgaristan. Bulgaristan'la Trakya

üzünden bağlantı var. İlerde Sovyetler Birliği ile de şebeke bağlantısı kurulması için çalışmalar yapılıyor. Bulgaristan'la şimdiki alışveriş uygulaması yok. Yalnız enerji alış var. Enerji yetersizliğinin olduğu bir dönemde başka bir ülkeye elektrik iletilmesi zaten söz konusu olamaz. Yatırımların gecikmesini anlatırken, santrallerin zorlandığını söylemiştik. Sistemde yedek generatör güçleri bulunmadığı için, santraller sürekli yük altında kalıyor, periyodik bakım ve onarım çalışmaları yapılamıyor. Herhangi bir arıza, üretimin durmasına neden oluyor. Bulgaristan'dan alınan enerji böyle zamanlarda açık kapatmaya yarıyor. Özellikle İstanbul bölgesinin enerjisi kalmaması için düşünülmüş bir tedbir. Planlama ve yatırım eksiklikleri böyle giderilmeye çalışılıyor. Bulgaristan'dan alınan enerji bu amaca hizmet ettiği için büyük değerler aktaracak ölçüde planlanmamıştır. Çekilen enerji tek bir santralin üretimine eşdeğerdir.

Geçtiğimiz yıl kendini çok fazla duyuran elektrik kısıtlamaları, santrallerin değindiğimiz nedenlerle devre dışı kalmalarından doğmuştu. Aynı uygulamaya şimdi de zaman zaman başvuruluyor. Kesintiler, üretim faaliyetinin aksamasına, düşük kaliteli enerji de, motorların ve evlerdeki tüketim aygıtlarının ömürlerini kısalmasına yol açıyor. Enerji bunalımının neden olduğu zararlar bunlar.

● Enerji bunalımından kurtulmak için ne gibi tedbirler öneriyorsunuz?

Kısa vadeli dönem için bazı tedbirler önerilebilir. Su ve linyit kömüründen yararlanma temel alınmalı özel sektörün elindeki linyit yatakları devletleştirilmelidir. Petrolün enerji maliyetini sürekli artırdığı ortada. FUEL - oil santrallerinin yapımı durdurulmalıdır. Yurdumuzdaki petrolün yabancı şirketlerin denetiminden kurtarılmasını, üretim, rafinaj ve dağıtım işlemlerinin de devlet eliyle yapılmasını gerekli görüyoruz. Enerji Ajansı buna engel olacak nitelikte. Petrol üreticisi ülkelere kurulması gerekli iyi ilişkileri de ayrıca zedelemekte olan Enerji Ajansından çıkmak zorunludur.

Santrallerde ve elektrik iletim şebekelerinde ihtiyaç duyulan ağır teçhizatın dışardan sağlanması, finansman ve teknoloji yönünden sorun yaratıyor. Planda da yer aldığı halde yerli yapım konusunda bir girişim yok. Ağır elektroteknik malların yurtiçinde üretilmesi için kamu kesiminin olanaklarına başvurma gerekiyor. Elektrik makine ve teçhizatının yapımının sanayileşmeyle ilgili olduğu açık. Sanayinin ihtiyacı olan elektrik enerjisi üretimi, elektromekanik malların üretimini zorunlu kılıyor. Bunların yapımı ise sanayileşmeden geçiyor. İçişleri sorunlar. Ağır sanayinin kurulmasını hedefleyen politikaların, ülkemizde yapısal değişikliklerin sonucunda varolabileceğini biliyoruz. Ancak kamu yatırımlarıyla işe başlamak ileri bir adım olacaktır. Burada da AET ilişkilerinin kesilmesi zorunlu doğuyor.

Elektrik üreten imtiyazlı şirketlerin imtiyazlarının kaldırılması da tedbirler dizisi içinde. TEK Kanunu hükümleri, imtiyazlı şirketlerin varlığıyla çeliştiği halde, bunlara dokunulmuyor. Çukurova, Kepez gibi imtiyazlı şirketler, buldukları bölgelerde kasaba ve köy elektriklendirilmesiyle yükümlü oldukları halde, bu görevi yerine getirmiyorlar. Üstelik bazı durumlarda enerji kesmele de tehdit edebiliyorlar. Özel kesimin elektrik satışından kâr sağlama imtiyazına son vermek de gerekli.

Tedbirlerle köklü dönüşümleri birbirinden ayırıyoruz. Enerji sorununa halktan yana politikalarla çözüm sağlanacağı ortada. Teknik hizmetin verimliliğinin artırılması için de geçerli söylediklerimiz. Ancak kamu kesiminin çok ihtiyaç duyduğu teknik elemanların elde tutulması, bilgi ve becerilerini geliştirmesi iyi bir istihdam politikasıyla bir ölçüde sağlanabilir. Teknik elemanlar, hizmetlerinin karşılığını grev ve toplu sözleşmeli sendikal haklarla saptamak istiyorlar. Teknik elemanlar bu haklarını kazanmayı bağımsızlık ve demokrasi mücadelesinin bir parçası olarak görüyorlar.